

IV. SŁOWNICZEK POJĘĆ¹⁾ Z ZAKRESU POLITYKI STRUKTURALNEJ

A

Acquis communautaire (Dorobek prawny Wspólnoty Europejskiej) – całokształt dorobku prawnego Wspólnoty Europejskiej, na który składają się wszelkie postanowienia traktatowe oraz prawo wtórne, stanowione przez właściwe instytucje Unii Europejskiej. Prawo wtórne tworzą rozporządzenia zawierające normy o charakterze ogólnym, dyrektywy (których celem jest ujednolicanie prawodawstwa krajowego, i które musi być skierowane tylko do niektórych państw członkowskich), decyzje (będące formą aktu administracyjnego, którego adresat jest wskazywany indywidualnie), zalecenia i opinie (nie mające charakteru wiążącego) oraz inne akty organów UE (o różnym charakterze), a także orzecznictwo Trybunału Sprawiedliwości Wspólnoty Europejskiej. Prawo traktatowe ma charakter prawa międzynarodowego publicznego i wszelkie inne akty prawa wspólnotowego muszą być z nimi zgodne, w przeciwnym razie prawo wtórne jest nieważne. W skład dorobku prawnego Wspólnot wchodzi także umowy międzynarodowe zawierane pomiędzy państwami członkowskimi UE a innymi podmiotami prawa międzynarodowego.

Agenda 2000: Na rzecz silniejszej i rozszerzonej Unii – dokument definiujący najważniejsze założenia polityki Unii Europejskiej w latach 2000 – 2006, strategia wzmocnienia i rozszerzenia Unii Europejskiej w XXI wieku. Dokument zajmuje się przede wszystkim: przygotowaniem do rozszerzenia UE, reformą systemu budżetowego UE, reformą →Wspólnej Polityki Rolnej, reformą strukturalną i rewizją działalności →Komisji Europejskiej, podniesieniem standardów życia i zmniejszeniem wskaźników bezrobocia.

Analiza kosztów i korzyści (Cost-Benefit Analysis – CBA) - procedura oceny celowości realizacji projektu poprzez porównywanie korzyści i kosztów.

Analiza SWOT (SWOT analysis) - metoda pozwalająca przeanalizować atuty i słabości →regionu/przedsiębiorcy/sektora/gospodarki wobec szans i zagrożeń stwarzanych przez otoczenie. Skrót SWOT pochodzi od pierwszych liter angielskich słów: *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse), *threats* (zagrożenia).

Audyt - ogół działań, poprzez które uzyskuje się niezależną ocenę funkcjonowania instytucji, legalności, gospodarności, celowości, rzetelności. Audyt jest zazwyczaj wykonywany przez odrębną komórkę, podporządkowaną bezpośrednio kierownikowi instytucji (audyt wewnętrzny) lub przez podmiot zewnętrzny (audyt zewnętrzny).

B

Badania podstawowe – działalność badawcza, eksperymentalna lub teoretyczna podejmowana w celu zdobycia nowej wiedzy o zjawiskach i faktach, nieukierunkowana na bezpośrednie zastosowanie w praktyce.

Badania przedkonkurencyjne – przekształcanie wyników badań przemysłowych w plany, założenia lub projekty nowych, zmodyfikowanych lub udoskonalonych produktów, włączając w to wykonanie prototypu nieprzydatnego komercyjnie.

Badania przemysłowe – planowe badania mające na celu pozyskanie nowej wiedzy, która może być przydatna do opracowania nowych lub znaczącego udoskonalenia istniejących produktów, procesów lub usług.

Badania stosowane – działalność badawcza podejmowana w celu zdobycia nowej wiedzy ukierunkowana na bezpośrednie zastosowanie w praktyce.

Bank Rozwoju Rady Europy (Council of Europe Development Bank – CEB) – powstał w 1956 r. jako Fundusz Przesiedleńczy Rady Europy dla Uchodźców oraz Przeludnienia w Europie. Jest najstarszą europejską instytucją finansową, w której udziałowcami jest obecnie 37 państw, w tym Polska. Bank jest instrumentem finansowym Rady Europy, udzielającym pożyczek krajom

---

¹ Niezależnie od sposobu sformułowania definicji w słowniczku w każdym przypadku, jeśli dane pojęcie będzie występowało w wiążącym akcie prawa UE lub w krajowym porządku prawnym, będzie ono obowiązywało w każdorazowym brzmieniu, wynikającym ze zmieniających się przepisów.

członkowskim. Bank uczestniczy w finansowaniu projektów wzmacniających integrację społeczną (m.in. przez udzielanie pomocy uchodźcom, budowę mieszkań socjalnych), a także projektów wspierających bardziej racjonalne gospodarowanie zasobami środowiska (np. w zakresie produkcji energii odnawialnej lub w ramach pomocy regionom dotkniętym przez klęski żywiołowe). Bank finansuje ponadto projekty w sektorach edukacji i ochrony zdrowia, wspierające rozwój kapitału ludzkiego. Bank przyznaje pożyczki w wysokości 50% całkowitego kosztu netto inwestycji lub projektu. Pożyczki z CEB udzielane są bezpośrednio rządów krajów członkowskich lub osobom prawnym, w tym samorządom lokalnym.

Bank Światowy (World Bank) → Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju

Beneficjent (Beneficiary) – zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206) to osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, korzystająca z publicznych środków wspólnotowych i publicznych środków krajowych na podstawie umowy o dofinansowanie projektu albo decyzji, podjętej odpowiednio przez właściwego ministra, jeśli pełni funkcję instytucji zarządzającej albo instytucji pośredniczącej, albo przez wojewodę, jeśli pełni funkcję instytucji pośredniczącej.

Beneficjent końcowy (Final beneficiary) - instytucja lub firma publiczna i prywatna odpowiedzialna za zlecenie operacji. W przypadku programów pomocy (stosownie do art. 87 Traktatu i w przypadku pomocy przyznanej przez instytucje wyznaczone przez państwa członkowskie) beneficjentami końcowymi są instytucje, które przyznają pomoc. Występują dwa rodzaje beneficjentów końcowych: →instytucje wdrażające i →ostateczni odbiorcy pomocy. Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat zmian w instytucjach odpowiedzialnych za wdrażanie funduszy strukturalnych.

Beneficjent ostateczny (Ultimate beneficiary) - osoba, instytucja lub środowisko (grupa społeczna) bezpośrednio korzystająca z wdrażanej pomocy.

Beneficjent pomocy – podmiot prowadzący działalność gospodarczą bez względu na formę organizacyjno-prawną oraz sposób finansowania, który otrzymał pomoc publiczną.

Biała Księga (White Paper) – w terminologii Unii Europejskiej to dokument, który zawiera opracowane na poziomie Wspólnoty Europejskiej na koncepcyjne propozycje w odniesieniu do określonych dziedzin polityki i obejmujące propozycje legislacyjne.

B+R – działalność badawczo – rozwojowa.

Budżet Unii Europejskiej – plan dochodów i wydatków Unii Europejskiej sporządzany na okresy roczne, a także na →okresy programowania. Na dochody budżetu UE (tzw. środki własne UE) składają się: tradycyjne środki własne (tj. opłaty rolne oraz cła), środek własny obliczony na podstawie VAT oraz środek własny obliczony na bazie dochodu narodowego brutto (DNB).

C

Cel generalny/główny/nadrzędny/strategiczny (General objective) - cel określający perspektywę, w której →pomoc ma zostać udzielona, w tym ogólną strategię pomocy, a także niektóre cele szczegółowe; sprecyzowanie pożądanego obrazu rzeczywistości w horyzoncie czasowym objętym programem.

Cel horyzontalny (Horizontal objective)- cel horyzontalny jest wyznaczony dla wszystkich →projektów realizowanych w ramach jednego →programu operacyjnego.

Cel operacyjny (Operational objective) - precyzyjnie oszacowany cel w konkretnym obszarze działań, który służy osiągnięciu celu szczegółowego. Cel ten jest przedstawiany w przeliczeniu na produkt; cel służący realizacji celów pośrednich, formułowanych dla określenia zadań realizowanych na szczeblu wykonawczym.

Cel pośredni – cel służący osiągnięciu celu generalnego, wyznaczony dla obszarów priorytetowych.

Cel strategiczny (Strategic objective) - cel określony w szerszej perspektywie sektorowej, regionalnej lub krajowej, do której ma się przyczynić realizacja →projektu. Cele strategiczne są przedstawione w przeliczeniu na →oddziaływanie (np. spadek stopy bezrobocia w grupie długotrwale bezrobotnych).

Cele (Objectives) - określenie w fazie wstępnej przygotowania →projektu, planowanych efektów, jakie ma przynieść dane działanie o charakterze publicznym.

Cele polityki strukturalnej UE (EU structural policy objectives) - cele służące osiągnięciu spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej. Liczba i definicja celów polityki strukturalnej ulegają zmianom w kolejnych okresach budżetowych. Celem Wspólnoty na lata 2000-2006 jest wzrost spójności społeczno-gospodarczej w odniesieniu do obecnej sytuacji. Główny cel Wspólnoty realizowany jest przez trzy cele priorytetowe:

Celem 1 jest promowanie rozwoju i strukturalnego dostosowania regionów opóźnionych w rozwoju.

Celem 2 jest wspieranie gospodarczej i społecznej konwersji obszarów stojących w obliczu problemów strukturalnych.

Celem 3 jest wspieranie adaptacji i modernizacji polityk i systemów kształcenia, szkolenia i zatrudnienia.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat ilości i zakresu nowych celów polityki strukturalnej. Zgodnie z propozycją →Komisji Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 realizowane będą trzy cele priorytetowe:

Celem 1. będzie konwergencja i konkurencyjność,

Celem 2. będzie konkurencyjność i zatrudnienie w regionach,

Celem 3. będzie europejska współpraca terytorialna.

Centrum Doskonałości – jednostka naukowa lub grupa jednostek naukowych prowadząca stałą współpracę badawczą na wysokim poziomie doskonałości naukowej, która otrzymała nazwę Centrum Doskonałości decyzją ministra właściwego do spraw nauki lub →Komisji Europejskiej w ramach organizowanych konkursów na centra doskonałości.

Centrum Zaawansowanych Technologii – konsorcjum naukowe, w skład którego wchodzi jednostki naukowe lub jednostki naukowe i przedsiębiorcy, realizujące przedsięwzięcie badawczo – rozwojowe, które otrzymało nazwę Centrum Zaawansowanych Technologii decyzją ministra właściwego do spraw nauki lub →Komisji Europejskiej w ramach organizowanych konkursów na centra zaawansowanych technologii.

Certyfikacja wydatków (Certification of expenditure) – czynność dokonywana w ramach systemu →kontroli finansowej przez →instytucję płatniczą w stosunku do operacji finansowych poczynionych przez →instytucję zarządzającą i →instytucje pośredniczące. Ma na celu potwierdzenie, czy wydatki na rzecz →beneficjentów były ograniczone do okresu →dopuszczalności kosztów, realizowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami i czy dotyczyły uzgodnionych →działań.

D

Decyzja – wspólnotowy akt prawny, wiążący dla poszczególnych instytucji, przedsiębiorstw i krajów członkowskich.

Delegowana Instytucja Płatnicza (Delegated Paying Authority) – podmiot/instytucja, której →instytucja płatnicza deleguje część lub całość zadań i obowiązków związanych z przygotowaniem i składaniem wniosków o płatności do →Komisji Europejskiej.

Diagnoza strategiczna – identyfikacja najważniejszych uwarunkowań, szans i zagrożeń, a w efekcie podstawowych problemów wymagających rozwiązania na szczeblu centralnym.

Dialog społeczny (Social dialogue) – spotkania partnerów społecznych na szczeblu europejskim. Jego początki sięgają połowy lat 80-tych, gdy po raz pierwszy pod przewodnictwem Komisji zebrali się przedstawiciele Federacji Europejskich Związków zawodowych, Organizacji Pracodawców UNICE i Europejskiego Stowarzyszenia Gospodarki Publicznej (CEEP). Miał przyczynić się do ustalenia akceptowalnych warunków ramowych na etapie wstępnego tworzenia rynku wewnętrznego.

Dialog strukturalny (Structural dialogue) – uchwalony na szczycie Rady Europy w Kopenhadze w 1993 r. dialog strukturalny, który był częścią strategii przybliżenia do UE stowarzyszonych z nią wówczas państw Europy Środkowej i Wschodniej. Polegał m.in. na regularnych spotkaniach szefów państw i rządów oraz spotkaniach ministrów.

Długofalowa strategia rozwoju regionalnego kraju - dokument planistyczny określającym cele i kierunki rozwoju regionalnego państwa na okres 25 lat.

Dokumenty programowe (operacyjne) (*Programming (operational) documents*) - dokumenty w postaci → programów operacyjnych lub planów rozwoju, opracowywane dla potrzeb wydatkowania środków wstępnie przyznanym (alokowanym) danemu obszarowi lub sektorowi przez Komisję Europejską w ramach → Funduszy strukturalnych i towarzyszących im środków krajowych. Określają m.in. cele i główne kierunki wydatkowania środków na podstawie analizy aktualnej sytuacji i trendów rozwojowych danego obszaru lub sektora, kryteria i sposoby realizacji konkretnych projektów, osoby i instytucje odpowiedzialne za wykonanie określonych zadań oraz szacowaną wielkość i rozbięcie środków z uwzględnieniem współfinansowania ze wszystkich osiągalnych źródeł budżetowych. Do dokumentów takich zaliczamy → sektorowe programy operacyjne → regionalne programy operacyjne oraz → Narodowy Plan Rozwoju.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej Unii Europejskiej w latach 2007-2013, w tym także na temat ilości i zakresu dokumentów programowych. Zgodnie z propozycją → Komisji Europejskiej w okresie programowania 2007-2013 przygotowywane będą nowe dokumenty m.in.: → Strategiczne Wytyczne Wspólnoty, → Krajowe Ramy Odniesienia.

Dyrektywy (*Directives*) – forma aktów prawnych Wspólnoty. Jest prawnie wiążąca, jeśli chodzi o realizację celu i terminu działania, pozostawia jednak adresatom swobodę wyboru środków i metod jej wdrożenia w narodowe systemy prawne.

Dyrekcja Generalna ds. Polityki Regionalnej (*DG Regio*) – departament → Komisji Europejskiej, odpowiedzialny za zmniejszanie społeczno-gospodarczych różnicowań pomiędzy regionami Unii. Jej zadaniem jest m.in. alokacja środków pochodzących z → Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na potrzeby rozwoju regionów wchodzących w skład państw członkowskich.

Działanie (*Measure*) – instrument pomocy wdrażający priorytet operacyjny w ramach programu operacyjnego, o odrębnym przeznaczeniu i zasadach realizacji; grupa projektów realizujących ten sam cel w ramach priorytetu programu operacyjnego.

Dziedzina interwencji (*Sub-category of intervention*) - konkretne zagadnienie tematyczne w ramach kategoryzacji interwencji → Funduszy strukturalnych, wchodzące w skład dziedziny działalności społeczno-gospodarczej, np. inwestycje w gospodarstwach rolnych, usługi dla przemysłu turystycznego, budowa dróg.

E

Efekt dźwigni (*Leverage effect*) - efekt zachodzący wówczas, gdy wraz z uruchomieniem środków publicznych na realizację pewnych działań wzrasta również zaangażowanie sektora prywatnego w ich finansowanie. Efekt pożądaný z punktu widzenia interwencji → Funduszy strukturalnych.

Efekt makroekonomiczny (*Macroeconomic effect*) – efekt wywierany przez realizację programów współfinansowanych z → Funduszy strukturalnych na podstawowe wskaźniki makroekonomiczne. Instrumentem oceny efektu makroekonomicznego, stosowanym w Unii Europejskiej jest → HERMIN.

Efektywność (wykorzystania środków) (*Efficiency*) - kryterium ewaluacyjne porównujące wielkość nakładów na rzecz realizacji programu (np. finansowych, administracyjnych, ludzkich) z rzeczywistymi osiągnięciami.

EQUAL - jedna z → Inicjatyw Wspólnotowych, w ramach której wsparcie kierowane jest dla → projektów mających na celu współpracę transnarodową służącą promowaniu nowych sposobów zwalczania wszelkich form dyskryminacji i nierówności na rynku pracy. Inicjatywa ta finansowana jest z → Europejskiego Funduszu Społecznego.

Equal opportunity (Równość szans kobiet i mężczyzn) – jedna z zasad → polityki spójności Unii Europejskiej, mająca na celu tworzenie takich samych szans oraz zapewnienie równego traktowania kobiet i mężczyzn we wszystkich aspektach życia społecznego, gospodarczego i przestrzennego.

ESPON - Europejska Sieć Obserwacyjna Planowania Przestrzennego (*European Spatial Planning Observation Network*) - sieć współpracy pomiędzy krajowymi instytucjami zagospodarowania przestrzennego, która skupia się na obserwowaniu i analizie tendencji rozwoju terytorialnego i regionalnego w Europie poprzez finansowanie badań w zakresie zagospodarowania przestrzennego (www.espon.lu).

Europejska Karta Małych Przedsiębiorstw (European Charter for Small Enterprises) – dokument definiujący obszary, w których należy podejmować działania obejmujące: kształcenie i szkolenie w zakresie przedsiębiorczości; zmniejszone koszty i łatwiejsze rozpoczęcie działalności; sprawniejsze ustawodawstwo i lepsze przepisy; dostępność szkoleń; szersza działalność wychodząca poza jednolity rynek; kwestie opodatkowania i finansów; zwiększenie możliwości technologicznych małych przedsiębiorstw; rozwijanie silniejszej i skuteczniejszej reprezentacji interesów małych przedsiębiorstw na szczeblu UE i poszczególnych państw. Efekt nowego celu strategicznego UE, wyznaczonego w 2000r. w Lizbonie na najbliższe dziesięciolecie, tj. stworzenia opartej na wiedzy najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, wśród działań priorytetowych wymienia się stworzenie sprzyjających warunków umożliwiających powstawanie i rozwój firm innowacyjnych, szczególnie wśród MSP.

Europejska Perspektywa Rozwoju Przestrzennego – EPRP (European Spatial Development Perspective - ESDP) - studium perspektyw rozwoju i zagospodarowania terytorium Unii Europejskiej, sporządzone przy szerokim udziale państw członkowskich, obejmujące także obszar krajów stowarzyszonych, przyjęte w Poczdamie w 1999 r. Dokument ten nie ma charakteru obligatoryjnego, jednak pełni ważną rolę opiniotwórczą w sferach administracji i biznesu oraz programowania średniookresowego w Unii Europejskiej.

Europejska Strategia Sąsiedztwa (European Neighbourhood Strategy) – dokument, proponujący oddziaływanie na obszary sąsiadujące z z Unią Europejską, stanowiący podstawę dla uruchomienia zgodnie z propozycją →Komisji Europejskiej w latach 2007-2013 nowego specjalnego instrumentu pomocy funkcjonujący po obu stronach granicy zewnętrznej rozszerzonej Unii Europejskiej →Instrumentu Nowego Sąsiedztwa.

Europejska Strategia Zatrudnienia (European Employment Strategy - EES) – wspólna strategia zatrudnienia, w ramach której państwa członkowskie UE przyczyniają się swoimi politykami zatrudnienia do osiągnięcia wspólnych celów, którymi są obecnie:

- (1) pełne zatrudnienie,
- (2) poprawa jakości i produktywności pracy,
- (3) wzmocnienie spójności społecznej i integracji.

Europejska Wspólnota Energii Atomowej (European Atomic Energy Community - EURATOM) – jej głównym celem jest współpraca w dziedzinie rozwoju energii atomowej państw członkowskich.

Europejska Wspólnota Gospodarcza – EWG (European Economic Community EEC) – została utworzona przez te same państwa, które utworzyły Europejską Wspólnotę Węgla i Stali (tj. Belgię, Francję, Holandię, Luksemburg, Republikę Federalną Niemiec i Włochy). Traktat w sprawie utworzenia EWG (tzw. Traktat Rzymski) podpisano w Rzymie, równocześnie z traktatem ustanawiającym Europejską Wspólnotę Energii Atomowej tj. 25 marca 1957 r. Wszedł w życie 1 stycznia 1958 r. Od 1 listopada 1993 r., kiedy to wszedł w życie Traktat o Unii Europejskiej, nazwa „Europejska Wspólnota Gospodarcza” uległa zmianie na „Wspólnota Europejska”, gdyż obejmuje ona także dziedziny pozagospodarcze.

Europejska Wspólnota Węgla i Stali EWWiS (European Coal and Steel Community – ECSC) – dotyczy utworzenia wspólnego rynku węgla i stali. Jej Traktat założycielski podpisały: Belgia, Francja, Holandia, Luksemburg, Republika Federalna Niemiec i Włochy. Wszedł on w życie 25 lipca 1952 r.

Europejski Bank Centralny (European Central Bank) - bank z siedzibą we Frankfurcie nad Menem, otwarty przez szefów ówczesnej 15-tki krajów Unii Europejskiej w czerwcu 1998, kieruje polityką pieniężną państw Unii, w których obowiązuje waluta euro. Do jego zadań należy przede wszystkim: zarządzanie rezerwami walutowymi państw członkowskich, ustalanie poziomu stóp procentowych w strefie euro, przeprowadzanie operacji dewizowych i dbanie o sprawne działanie systemów płatniczych, decydowanie o emisji banknotów euro. Europejski Bank Centralny pełni również funkcje doradcze: może wyrażać opinię wobec organów UE i organów narodowych w kwestiach należących do zakresu jego kompetencji, jest on niezależny od jakichkolwiek wpływów politycznych.

Europejski Bank Inwestycyjny - EBI (European Investment Bank –EIB) – Bank powołany na mocy Traktatu Rzymskiego ustanawiającego Wspólnotę Europejską. Będąc finansowym ramieniem Unii Europejskiej Bank posiada osobowość prawną oraz finansową niezależność. Bank jest zarządzany przez własne struktury decyzyjne (w skład, których wchodzi przedstawiciel Komisji Europejskiej). Statut Banku w formie protokołu został dołączony do Traktatu Rzymskiego i stanowi jego integralną część oraz posiada taką samą moc prawną jak sam Traktat. Bank zajmuje się m.in. finansowaniem w

formie pożyczek projektów inwestycyjnych zgodnych z szeroko pojętymi celami UE sprzyjającymi zrównoważonemu rozwojowi Unii głównie w sektorze publicznym i prywatnym, w transporcie, telekomunikacji, przemyśle, sektorze energetyki, turystyce, a ostatnio także w sferze ochrony zdrowia i nauki. Bank udziela również gwarancji na przedsięwzięcia inwestycyjne oraz administruje środkami powierzonymi przez państwa członkowskie. Z dniem 1 maja 2004 r. w poczet członków banku zostało przyjętych dziesięć Nowych Państw Członkowskich Unii Europejskiej, w tym Polska.

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju EBOR (*European Bank for Reconstruction and Development EBRD*) - międzynarodowa organizacja finansowa utworzona w 1991 r., z siedzibą w Londynie. Członkami EBOiR jest 60 państw oraz Komisja Europejska i Europejski Bank Inwestycyjny. Celem EBOR jest finansowe wsparcie przemian gospodarczych zmierzających do budowy otwartej gospodarki rynkowej w państwach Europy Środkowej i Wschodniej (także w państwach byłego ZSRR). Warunkiem udzielenia pomocy jest rozwój demokracji i poszanowanie praw człowieka w danym państwie. Kredyty EBOiR mogą być przekazane zarówno podmiotom publicznym (np. rządowi, administracji samorządowej), jak i podmiotom prywatnym.

Europejski Fundusz Inwestycyjny – EFI (*European Investment Fund – EIF*) – powstał w 1994 roku jako spółka typu joint-venture z trzema udziałowcami: Europejskim Bankiem Inwestycyjnym, Komisją Europejską oraz innymi instytucjami finansowymi. Głównym zadaniem EFI jest wspieranie i tworzenie wzrostu małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) poprzez instrumenty ryzyka kapitałowego i gwarancje używając własnych funduszy jak również środków powierzonych mu w ramach mandatów EBI i UE. EFI działa niezależnie jak podmiot komercyjny na warunkach rynkowych. EFI nie jest instytucją udzielającą kredytów bezpośrednio, ani nie może przyznawać lub zarządzać grantami dla małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto, EFI nie inwestuje bezpośrednio, ale za pośrednictwem instytucji finansowych, którym całkowicie powierzono zadanie”

Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców (*European Refugee Fund ERF*) - fundusz wspierający rozwój programów integracyjnych i polityk dla uchodźców oraz osób, którym przyznano tymczasową ochronę. W jego ramach są także wspierane projekty pilotażowe dotyczące integracji imigrantów. Celem tych działań będzie wspieranie sieci powiązań oraz transferu informacji i dobrych praktyk pomiędzy Państwami Członkowskimi, władzami regionalnymi i lokalnymi oraz innymi zainteresowanymi stronami tak, aby ułatwić otwarty dialog i zidentyfikować priorytety dla bardziej spójnego podejścia do integracji migrantów w Europie.

Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej EFOiGR (*European Agriculture Guidance and Guarantee Fund EAGGF*) – fundusz odpowiedzialny za finansowanie działań w ramach →Wspólnej Polityki Rolnej (sekcja gwarancji) oraz zajmujący się, jako →Fundusz strukturalny, transformacją struktury rolnictwa oraz rozwojem obszarów wiejskich (sekcja orientacji). Fundusz realizuje między innymi następujące zadania:

- wzmocnienie i reorganizację struktur rolnictwa i leśnictwa,
- zapewnienie konwersji kierunków produkcji rolnej i promowanie pozarolniczej działalności gospodarczej w obszarach wiejskich,
- pomoc w osiągnięciu akceptowanego społecznie poziomu życia rolników, w tym bezpośrednie wsparcie finansowe,
- pobudzenie świadomości społeczności żyjących na obszarach wiejskich w celu chronienia środowiska przyrodniczego, zachowania walorów krajobrazu etc.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat liczby i zakresu wsparcia poszczególnych funduszy strukturalnych. →Komisja Europejska podjęła decyzję o przesunięciu w kolejnym okresie programowania całości finansowania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich do Wspólnej Polityki Rolnej, a tym samym likwidację Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej. Dla finansowania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich ma powstać nowy instrument nazywany →Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Europejski Fundusz Rozwoju Obszarów Wiejskich – jeden z funduszy, zaproponowany przez Komisję Europejską w ramach aktualnie prowadzonej debaty w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, którego celem będzie wspieranie rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich. →Komisja Europejska podjęła decyzję o przesunięciu całości finansowania rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich do →Wspólnej Polityki Rolnej, a tym samym likwidację →Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego EFRR (*European Regional Development Fund ERDF*) - fundusz wchodzący w skład →Funduszy strukturalnych, którego zadaniem jest zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju regionów należących do Unii Europejskiej. Współfinansuje on realizację Celów 1 i 2 →Polityki strukturalnej Unii Europejskiej. W szczególności fundusz ten udziela wsparcia inwestycjom produkcyjnym, rozwojowi infrastruktury, lokalnym inicjatywom rozwojowym oraz małym i średnim przedsiębiorstwom.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat liczby i zakresu wsparcia poszczególnych funduszy strukturalnych. Propozycją →Komisji Europejskiej jest utrzymanie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego jako instrumentu polityki strukturalnej Unii Europejskiej w latach 2007-2013.

Europejskiego Funduszu Rybołówstwa - jeden z funduszy, zaproponowany przez Komisję Europejską w ramach aktualnie prowadzonej debaty w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, którego celem będzie wspieranie działań z zakresu rybołówstwa. →Komisja Europejska podjęła decyzję o przesunięciu całości finansowania rybołówstwa do →Wspólnej Polityki Rolnej, a tym samym likwidację →Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa.

Europejski Fundusz Społeczny – EFS (*European Social Fund - ESF*) – jeden z →Funduszy strukturalnych, który służy osiągnięciu spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia w Unii Europejskiej poprzez finansowanie działań w ramach pięciu obszarów wsparcia:

- (1) aktywna polityka rynku pracy,
- (2) przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego,
- (3) kształcenie ustawiczne,
- (4) adaptacyjność i rozwój przedsiębiorczości,
- (5) wyrównywanie szans kobiet na rynku pracy.

Fundusz współfinansuje realizację Celu 3 na całym obszarze UE, wspiera również Cele 1 i 2. Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie przyszłego kształtu polityki strukturalnej UE (w latach 2007-2013), w tym także na temat liczby i zakresu wsparcia poszczególnych funduszy strukturalnych. Propozycją →Komisji Europejskiej jest utrzymanie Europejskiego Funduszu Społecznego jako instrumentu polityki strukturalnej Unii Europejskiej w latach 2007-2013.

Europejski Obszar Gospodarczy EOG (*European Economic Area*) – forma partnerstwa pomiędzy państwami członkowskimi Wspólnoty Europejskiej (później UE) a członkami EFTA. Utworzenie EOG miało na celu zacieśnienie więzi między obu instytucjami dzięki włączeniu państw EFTA do procesu tworzenia jednolitego rynku i rozszerzenia na państwa EFTA wspólnotowych polityk obejmujących transport, ochronę środowiska, rozwój i badania, kształcenie i edukację. Obecnie uczestnikami EOG jest 15 krajów członkowskich UE oraz 3 kraje EFTA (Islandia, Lichtenstein i Norwegia). Szwajcaria, pozostając członkiem EFTA, nie uczestniczy w EOG.

EUROSTAT - Urząd Statystyczny Wspólnoty Europejskiej (usytuowany w Luksemburgu), zapewnia kompleksową obsługę instytucji unijnych i obywateli UE w zakresie informacji statystycznej. Gromadzi dane z krajów członkowskich i kandydujących, opracowuje i udostępnia oficjalne statystyki, spełniające standardy jakości, obiektywności, niezależności naukowej i tajemnicy statystycznej. Współpracuje z krajowymi urzędami statystycznymi w zakresie rozwoju statystyki.

Ewaluacja (*Evaluation*) - ocena/oszacowanie jakości (stopnia) realizacji programu (tzn. jego faktycznych rezultatów) w stosunku do wcześniejszych założeń (tzn. oczekiwanych efektów). W przeciwieństwie do monitorowania lub kontroli, ewaluacja odnosi się do efektów długoterminowych (oddziaływania). Zasadniczym celem ewaluacji jest stałe ulepszanie skuteczności i efektywności programów realizowanych przez władze publiczne. Przeprowadzana jest w celu osiągnięcia pozytywnych efektów społecznych i gospodarczych związanych bezpośrednio z danym programem oraz zwiększania przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze publiczne. Ewaluacja jest wykonywana jako: →ewaluacja wstępna, →ewaluacja w połowie okresu realizacji oraz →ewaluacja końcowa.

Ewaluacja/Ocena całościowa (globalna) (*Overall (global) evaluation*) - podstawowe narzędzie stosowane w →polityce strukturalnej Unii Europejskiej. Przedmiotem ewaluacji globalnej jest cały →program operacyjny realizowany z udziałem →wkładu finansowego Wspólnoty. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206) rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do →programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z →publicznych środków krajowych.

Ewaluacja końcowa/ocena pełna (*Ex-post evaluation*) - ewaluacja dokonywana po zakończeniu realizowanego →programu operacyjnego, której głównym celem jest określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, →skuteczności i →efektywności pomocy. Głównym celem ewaluacji końcowej jest przede wszystkim dostarczenie informacji na temat długotrwałych efektów, powstałych w wyniku wdrażania danego programu, wraz ze sformułowaniem wniosków dotyczących kierunku →polityki strukturalnej. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206) rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do →programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z →publicznych środków krajowych.

Ewaluacja/ocena w połowie okresu realizacji (*Mid-term evaluation*) - ewaluacja dokonywana w trakcie realizowania programu. Jej celem jest oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych →celów w świetle wcześniej przeprowadzonej →ewaluacji wstępnej, zwłaszcza pod względem dostarczonych →produktów i osiągniętych →rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych. Wyniki ewaluacji okresowej służą ewentualnym modyfikacjom →dokumentów programowych. Dostarczone za jej sprawą informacje powinny być wykorzystane przy przygotowaniu programu w następnym →okresie programowania. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206) rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do →programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z →publicznych środków krajowych.

Ewaluacja wstępna/Ocena szacunkowa (*Ex-ante evaluation*) - ewaluacja przeprowadzana przed rozpoczęciem realizacji →programu operacyjnego. Jej podstawowym zadaniem jest zweryfikowanie długoterminowych →efektów wsparcia, zawartych w przygotowanych →dokumentach programowych. Zasadniczym celem ewaluacji wstępnej jest zwiększenie jakości →dokumentów programowych poprzez udział w procesie →programowania podmiotu niezależnego od instytucji programującej. Ewaluacja wstępna ma zapewnić, iż środki przeznaczane na realizację polityki zmniejszania różnic w poziomie rozwoju pomiędzy poszczególnymi regionami Unii Europejskiej zostaną wykorzystane w sposób gwarantujący osiągnięcie najlepszych efektów. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206) rozszerza stosowanie tego narzędzia także w stosunku do →programów operacyjnych finansowanych wyłącznie z →publicznych środków krajowych.

F

Finansowy Instrument Wspierania Rybołówstwa FIWR (*Financial Instrument for Fisheries Guidance FIFG*) - Fundusz strukturalny powołany na potrzeby rybołówstwa, zajmuje się promowaniem zmian strukturalnych w tym sektorze gospodarki. Środki w ramach tego funduszu obejmą wszelkie środki strukturalne w sektorze w następujących dziedzinach:

- odnowa floty oraz modernizacja jednostek połowowych,
- dostosowywanie połowów,
- wspólne przedsiębiorstwa,
- połowy przybrzeżne na małą skalę,
- środki społeczno-ekonomiczne,
- ochrona zasobów rybnych na wodach przybrzeżnych,
- kultury wodne,
- wyposażenie portów rybackich,
- przetwórstwo i marketing produktów rybołówstwa i kultur wodnych,
- znajdowanie i promowanie nowych rynków zbytu,
- operacje podejmowane przez przedstawicieli branży,
- czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe,
- działania innowacyjne i pomoc techniczna.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat liczby i zakresu wsparcia poszczególnych funduszy strukturalnych. →Komisja Europejska podjęła decyzję o przesunięciu w kolejnym okresie programowania całości środków finansowania rybołówstwa do Wspólnej Polityki Rolnej, a tym samym likwidację Finansowego Instrumentu Wspierania Rybołówstwa. Jednocześnie zaproponowała utworzenie nowego →Europejskiego Funduszu Rybołówstwa.

Finansowy wkład Wspólnoty (*Community financial contribution*) - wielkość środków asygnowana przez Komisję Europejską w ramach pomocy finansowej, stanowiąca określoną proporcję →kosztów kwalifikowanych →programu operacyjnego lub →projektu.

Fundusz Dostosowań na rzecz Wzrostu – w ramach aktualnie prowadzonej debaty w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, →Komisja Europejska zaproponowała w ramach polityki wewnętrznej nowy instrument, którego celem jest interwencja w sytuacji katastrof i niespodziewanych wyzwań.

Fundusz dotacji (*Grant scheme*) - typ projektu o charakterze funduszu dotacji skierowanego na realizację konkretnego zagadnienia. W przypadku projektu tego typu operator funduszu rozdzielający dotacje pomiędzy odbiorców ostatecznych uznawany jest za beneficjenta końcowego pomocy.

Fundusz Spójności (*Cohesion Fund*) - instrument ekonomiczno-polityczny →Komisji Europejskiej (Rozporządzenie Rady Nr 1164 z dnia 16 maja 1996 r. ustanawiające Fundusz Spójności, Dz. U. WE nr OJ L 188 z 1996 r.), nienależący do →Funduszy strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabiej rozwiniętych krajów poprzez budowę wielkich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania. Kryterium alokacji środków finansowych tego funduszu jest →Produkt Narodowy Brutto na jednego mieszkańca nieprzekraczający 90% średniego poziomu UE.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat zakresu wsparcia Funduszu Spójności. →Komisja Europejska w latach 2007-2013 proponuje rozszerzenie zakresu wsparcia tego funduszu o energię odnawialną oraz rozwój transportu zbiorowego w aglomeracjach miejskich.

Fundusze Przedakcesyjne (*Pre-accession Funds*) - środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej przez Unię Europejską krajom kandydującym. Ich najważniejszym zadaniem było przygotowanie tych krajów do członkostwa w UE oraz pomoc w wyrównaniu różnic gospodarczych. Do instrumentów funkcjonujących w ramach tych funduszy zaliczone zostały: →Phare, →ISPA, →SAPARD.

Fundusze strukturalne (*Structural Funds*) - fundusze tworzone w budżecie Wspólnoty Europejskiej (Rozporządzenie Rady Nr 1260 z dnia 21 czerwca 1999 r. wprowadzające ogólne przepisy dotyczące funduszy strukturalnych, Dz. U. WE nr OJ L 161 z 1999 r.):

- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (Rozporządzenie WE Nr 1783/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Dz.U. WE Nr L 213 z 13.08.1999 r., s. 1),
- Europejski Fundusz Społeczny (Rozporządzenie (WE) Nr 1784/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 lipca 1999 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego, Dz.U. WE Nr L 213 z 13.08.1999 r., s. 5),
- Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1257/1999 z dnia 17 maja 1999 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR) oraz zmieniające i uchylające niektóre rozporządzenia, Dz.U. WE Nr L 160 z 26.06.1999 r., s. 80),
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa (Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1263/99 z dnia 21 czerwca 1999 r. w sprawie Instrumentu Finansowego Wspierania Rybołówstwa, Dz.U. WE Nr L 161 z 26.06.1999 r., s. 54);

umożliwiający pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury).

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat zakresu wsparcia Funduszy strukturalnych. Na lata 2007-2013 →Komisja Europejska proponuje pozostawienie działania Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Ponadto proponuje powołanie poza polityką spójności →Europejskiego Funduszu Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz →Europejskiego Funduszu Rybołówstwa.

G

Gospodarka oparta na wiedzy (*knowledge-based economy*) – gospodarka, która cechuje się szybkim rozwojem dziedzin związanych z przetwarzaniem informacji i rozwojem nauki, głównie gałęzi

przemysłu zaliczanych do tzw. wysokiej techniki, a także technik i usług społeczeństwa informacyjnego.

Grant (*Grant*) - bezpośrednia płatność o charakterze niekomercyjnym, dokonywana przez →Jednostkę Kontraktującą na rzecz określonego →beneficjenta w celu podjęcia przez niego odpowiednich działań (a w niektórych przypadkach sfinansowania części budżetu projektu) promujących np. →cele polityki strukturalnej UE.

Grant globalny (*Global grant*) – część pomocy, której →wdrażanie i zarządzanie może zostać powierzone jednemu lub kilku pośrednikom, w tym władzom lokalnym, instytucjom rozwoju regionalnego lub organizacjom pozarządowym, i która jest wykorzystywana zasadniczo dla wspierania lokalnych inicjatyw rozwojowych.

H

Harmonizacja (*Harmonisation*) – Podejmowana w celu usunięcia zakłóceń w funkcjonowaniu Wspólnego Rynku, powstających w skutek istnienia zróżnicowanych przepisów prawnych i administracyjnych. Art. 94097 traktatu o WE przewiduje ujednoczenie przepisów prawnych, które w bezpośredni sposób wpływają na powstanie lub funkcjonowanie rynku wewnętrznego.

HERMIN - makroekonomiczny instrument modelowania wpływu →Funduszy strukturalnych, który kładzie nacisk na długofalowe bodźce wzrostu, jakie wynikają z wpływających środków WE, głównie poprzez inwestycje w kapitał ludzki (edukacja i systemy szkoleń, poprawę warunków produkcji (infrastruktura) oraz wsparcie sektora produkcyjnego (przede wszystkim MSP), co przyczynia się do zwiększenia wydajności i konkurencyjności. Główny akcent tego modelu położony jest na pozytywnych efektach podażyowych – jako rzeczywistych źródłach wzrostu poprawy wydajności i konkurencyjności gospodarki, których efekty ujawniają się w dłuższym horyzoncie czasowym.

I

Inicjatywy Wspólnoty (*Community Initiatives*) - programy finansowane z funduszy strukturalnych, mające na celu rozwiązanie problemów występujących na terenie całej Unii Europejskiej. Liczba i charakter Inicjatyw Wspólnotowych ulegają zmianom w zależności od zidentyfikowanych problemów mających wpływ na funkcjonowanie Unii Europejskiej. W latach 2000-2006 są to: →EQUAL, →INTERREG III →LEADER+, →URBAN.

Aktualnie prowadzona jest debata sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013. →Komisja Europejska proponuje likwidację Inicjatyw Wspólnoty z jednoczesnym przeniesieniem i wykorzystaniem pozytywnych doświadczeń w tym zakresie z okresu programowania 200-2006 i nadaniem współpracy przygranicznej rangi nowego →celu polityki strukturalnej UE.

Innowacyjność (*Innovation*) - zdolność przedsiębiorstw do tworzenia i wdrażania innowacji oraz faktyczna umiejętność wprowadzania nowych i zmodernizowanych wyrobów, nowych lub zmienionych procesów technologicznych lub organizacyjno – technicznych.

Instrument Nowego Sąsiedztwa (*Neighbourhood Instrument*) - w ramach aktualnie prowadzonej debaty w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, →Komisja Europejska zaproponowała nowy instrument pomocy funkcjonujący po obu stronach granicy zewnętrznej Unii Europejskiej, także granicy morskiej, którego celem będzie m.in. wsparcie trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego, wykorzystującego dotychczasowe doświadczenia w zakresie współpracy nadgranicznej, zwłaszcza partnerstwa, wieloletniego programowania oraz współfinansowania.

Instytucja płatnicza (*Paying authority*) – instytucja lub organ odpowiedzialny za przygotowywanie i składanie wniosków o płatności do →Komisji Europejskiej. Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206) to minister właściwy do spraw finansów publicznych.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie przyszłego kształtu polityki strukturalnej UE (w latach 2007-2013), w tym także na temat zmian w instytucjach odpowiedzialnych za wdrażanie →Funduszy strukturalnych.

Instytucja pośrednicząca (*Intermediate body*) - instytucja, do której instytucja zarządzająca deleguje część funkcji związanych z zarządzaniem, kontrolą i monitorowaniem programu operacyjnego albo strategii wykorzystania Funduszu Spójności, odnoszącą się do priorytetu operacyjnego, działania albo projektu.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat zmian w instytucjach odpowiedzialnych za wdrażanie →Funduszy strukturalnych.

Instytucje rynku pracy - publiczne służby zatrudnienia; Ochotnicze Hufce Pracy; agencje zatrudnienia; instytucje szkoleniowe; instytucje dialogu społecznego; instytucje partnerstwa lokalnego, których zasady funkcjonowania określa ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. Nr 99, poz. 1001)

Instytucja wdrażająca (*Implementing institution*) - podmiot publiczny lub prywatny, odpowiedzialny za realizację działania w ramach programu operacyjnego na podstawie umowy z instytucją zarządzającą. Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie przyszłego kształtu polityki strukturalnej UE (w latach 2007-2013), w tym także na temat zmian w instytucjach odpowiedzialnych za wdrażanie →Funduszy strukturalnych.

Instytucja zarządzająca (*Managing authority*) - właściwy minister albo inny organ administracji publicznej, odpowiedzialny za przygotowanie i nadzorowanie realizacji →programu operacyjnego albo →przygotowanie i nadzorowanie realizacji →strategii wykorzystania Funduszu Spójności, albo →Podstaw Wsparcia Wspólnoty, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej ustanawiających →Fundusz Spójności i ustanawiających przepisy ogólne w sprawie →Funduszy strukturalnych.

W Polsce funkcję zarządzającej w odniesieniu do →Podstaw Wsparcia Wspólnoty oraz →strategii wykorzystania Funduszu Spójności pełni minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego, w odniesieniu do →programu operacyjnego – właściwy ze względu na zakres programu minister.

INTERREG - inicjatywa Wspólnoty Europejskiej w zakresie wspierania współpracy przygranicznej, ponadnarodowej i międzyregionalnej, służąca wzmocnieniu harmonijnego rozwoju całego obszaru Wspólnoty. W ramach tej inicjatywy realizowane są trzy komponenty: komponent A- współpraca przygraniczna, komponent B – współpraca transnarodowa oraz komponent C – współpraca międzyregionalna.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013. W jej ramach →Komisja Europejska proponuje likwidację inicjatywy INTERREG z jednoczesnym nadaniem współpracy przygranicznej rangi nowego →celu polityki strukturalnej UE.

ISPA (*Instrument Przedakcesyjnej Polityki Strukturalnej*) - instrument finansowy w ramach →Funduszy przedakcesyjnych, wspierający 10 krajów Europy Środkowo-Wschodniej przygotowujących się do akcesji do WE. Wzorowany na →Funduszu Spójności, przeznaczony jest dla dużych projektów inwestycyjnych (powyżej 5 mln Euro). Wsparcie obejmującego działania w zakresie środowiska naturalnego oraz dostosowania sieci komunikacyjnych i transportowych do standardów europejskich.

Inwestycje celu publicznego – działania o znaczeniu lokalnym (gminnym) i ponadlokalnym (powiatowym, wojewódzkim, krajowym) stanowiące realizację celów publicznych.

J

Jednolity Dokument Programowy (*Single Programming Document*) - dokument programowy przyjęty przez Komisję Europejską i kraj beneficjenta, zawierający tę samą informację, która jest zawarta w →Podstawach Wsparcia Wspólnoty i →programie operacyjnym.

Jednostka monitorująco-kontrolna (*Monitoring and control unit*) - jednostka odpowiedzialna za kontrolę i monitorowanie wdrażania →Funduszy strukturalnych. Zgodnie z ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o Narodowym Planie Rozwoju (Dz. U. Nr 116, poz. 1206) do zadań krajowych jednostek monitorująco-kontrolnych należy:

- monitorowanie i kontrola kwalifikowalności wydatków w ramach poszczególnych →Funduszy strukturalnych;
- gromadzenie danych i monitorowanie wydatków w ramach poszczególnych →Funduszy strukturalnych;
- kontrola przestrzegania ustanowionych zasad i systemów korzystania z →Funduszy strukturalnych;
- współpraca, w zakresie planowania i realizacji wykonywanej przez kontrolę skarbową kontroli pogłębionej 5% całkowitej kwoty uwzględnianych wydatków przed zamknięciem programów operacyjnych korzystających z dofinansowania →Funduszy strukturalnych.

K

Kategorie interwencji funduszy strukturalnych (*Categories (fields) of intervention*) – obszary/zagadnienia tematyczne objęte pomocą na zasadach obowiązujących we Wspólnocie Europejskiej. Dziedzina interwencji → Funduszy strukturalnych pomocna przy identyfikacji, badaniu i → monitorowaniu działań. Kategorie interwencji są wykorzystywane do wykonywania rocznych sprawozdań dotyczących Funduszy strukturalnych i ich obciążenia w celu ułatwienia przekazu informacji dotyczących różnych polityk. Do głównych obszarów interwencji zaliczono: rolnictwo, leśnictwo, promowanie dostosowania i rozwoju obszarów rolniczych, rybołówstwo, pomoc dla dużych przedsiębiorstw, pomoc dla średnich i małych przedsiębiorstw, turystykę, infrastrukturę transportową, infrastrukturę telekomunikacyjną i społeczeństwo informacyjne, infrastruktury energetyczne, infrastrukturę środowiskową, planowanie przestrzenne i odbudowę, infrastrukturę społeczną i ochronę zdrowia publicznego.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także zakresu wsparcia poszczególnych → Funduszy strukturalnych.

Kohezja (*Cohesion*) – pojęcie używane czasami zamiennie z terminem spójność.

Komisja Europejska (*European Commission*) – organ UE reprezentujący wyposażony w prawo inicjatywy ustawodawczej oraz uprawnienia do koordynacji działań wspólnotowych, kontroli stosowania prawa wspólnotowego oraz traktatów przyjętych przez Wspólnotę. Składa się z 20 komisarzy, wybranych na 5 lat oraz 26 jednostek. W powszechnym rozumieniu obejmuje nie tylko ten kolektywny organ, ale także obsługującą ich (realizującą powierzone im zadania) aparaturę biurokratyczną.

Komisja Oceny Projektów – komisja powoływana przez → beneficjenta końcowego do oceny merytorycznej wniosku o finansowanie → projektu. Ocena Komisji stanowić będzie podstawę do ułożenia listy rankingowej projektów i rekomendowanych do akceptacji dyrektorowi instytucji beneficjenta końcowego. W skład Komisji wchodzi przedstawiciele instytucji beneficjenta końcowego. Mogą w niej także uczestniczyć niezależni eksperci powołani w ramach pomocy technicznej → programu operacyjnego.

Komitet Monitorujący (*Monitoring Committee*) - podmiot powoływany przez kraj → beneficjenta dla celów oceny i nadzorowania danego → programu operacyjnego. Jego zadaniem jest m.in. zatwierdzanie kryteriów wyboru projektów, akceptowanie uzupełnienia programu, okresowe badanie postępu w zakresie osiągnięcia szczegółowych celów, określonych w programie i uzupełnieniu programu. W skład komitetu monitorującego program wchodzi przedstawiciele strony rządowej, strony samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych.

Komitet Regionów (*Committee of the Regions*) - ciało doradcze i opiniotwórcze Unii Europejskiej. Wyraża opinie z własnej inicjatywy, na wniosek Rady UE lub → Komisji Europejskiej. Składa się z 222 przedstawicieli regionalnych i lokalnych władz samorządowych państw członkowskich UE powoływanych na cztery lata przez Radę UE.

Komitet Ekonomiczno-Społeczny (*Economic and Social Committee – ECOSOC*) – organ doradczo-opiniotwórczy Unii Europejskiej zapewniający reprezentację Unii Europejskiej różnym grupom społecznym i gospodarczym. Składa się z 222 reprezentantów ugrupowań gospodarczych i społecznych z państw Unii Europejskiej, wyznaczonych przez → Radę UE na cztery lata.

Komitet Stałych Przedstawicieli – COREPER – działający od 1958 r. Komitet Stałych Przedstawicieli przy Unii Europejskiej jest organem pomocniczym Rady Unii Europejskiej. Tworzą go reprezentanci państw członkowskich w randze ambasadorów. Jest pomostem łączącym administrację państw członkowskich z administracją UE. Zajmuje się wszystkimi dziedzinami działalności UE. Jego siedzibą jest Bruksela.

Komitet Sterujący (*Steering Committee*) – ciało opiniujące, które rekomenduje instytucji zarządzającej, instytucji pośredniczącej, zarządom województw albo właściwym ministrom listy projektów zgodnie z zasadami wyboru projektów.

Koncepcja Polityki Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (KPPZK) - dokument planistyczny określający przyrodnicze, kulturowe, społeczne i ekonomiczne uwarunkowania oraz cele polityki przestrzennej Polski. Dokument po jego zaakceptowaniu przez Radę Ministrów w dniu 5 października 1999 r. i Sejm RP w dniu 7 listopada 2000r., stanowi podstawę dla programowania ponadlokalnych przedsięwzięć publicznych, wpływających na przestrzenne zagospodarowanie kraju.

Koniec okresu dopuszczalności (*Final date for the eligibility of expenditure*) - data zakończenia →projektu odnosząca się do płatności dokonywanych przez →beneficjentów końcowych przedłużona, na wniosek kraju członkowskiego o dwa lata.

Konkurencyjność (*Competitiveness*) - zdolność do osiągania sukcesu w gospodarczej rywalizacji, a w szerszym ujęciu, to zdolność do ekspansji lokowania na rynkach międzynarodowych dóbr i usług przy jednoczesnym zapewnieniu realnego wzrostu dochodów ludności w długim okresie. Konkurencyjność to także, zdolność kraju do tworzenia i utrzymywania otoczenia, które sprzyja tworzeniu większej wartości dodanej przez przedsiębiorstwa i osiągnięciu większego dobrobytu przez ludność.

Konkurencyjność regionu (*Region Competitiveness*) – zespół cech decydujących o atrakcyjności regionu z punktu widzenia lokowania inwestycji lub jako miejsca zamieszkania: także wyraz przewagi technologicznej lub niższych cen produktów i usług wytwarzanych w regionie, w porównaniu z innymi regionami.

Kontrakt wojewódzki - umowa zawarta pomiędzy Radą Ministrów a samorządem województwa, określa zakres i tryb oraz warunki realizacji działań wynikających z programów operacyjnych.

Kontrola finansowa (*Financial control*) - mechanizmy i środki zapewniające prawidłowe funkcjonowanie procesu gromadzenia i dysponowania publicznymi środkami krajowymi i wspólnotowymi. Kontrola finansowa obejmuje kontrolę zarządczą oraz →audyt.

Kontrola na miejscu (*On the spot check*) - kontrola w zakresie operacji finansowanych przez Fundusze oraz systemów zarządzania i kontroli, prowadzona w miejscu realizacji →projektu.

Kontrola wrywkowa (*Sample check*) - kontrola dokonywana na reprezentatywnej próbie →operacji o łącznej wartości co najmniej 5% → wydatków kwalifikowalnych.

Konwergencja – proces zmniejszania różnicowań pomiędzy krajami Unii Europejskiej oraz upodobnienie struktur społeczno-gospodarczych.

Korekta finansowa (*Financial correction*) - korekta finansowa jest przeprowadzana po wykryciu indywidualnych bądź systemowych nieprawidłowości i polega na anulowaniu całości lub części →finansowego wkładu Wspólnoty, który może być ponownie wykorzystany, po konsultacjach z Komisją, w ramach innego →projektu.

Koszty kwalifikowalne (*Eligible costs*) - koszty, których poniesienie jest merytorycznie uzasadnione i które spełniają kryteria zasadności wyznaczone przez →instytucję zarządzającą. Zasady kwalifikowalności wydatków, określane w odniesieniu do terminów ich ponoszenia, podmiotu, który je ponosi oraz kategorii wydatków związanych z realizacją projektu zostały określone w załącznikach do uzupełnień programów operacyjnych. O kwalifikowalności kosztów decydują kolejno przepisy wspólnotowe, przepisy zawarte w uzupełnieniach programów operacyjnych oraz ewentualnie inne dodatkowe przepisy stanowione przez instytucję zarządzającą.

Koszty ogółem (*Total cost*) - łączny koszt planowanych →działań lub →operacji, z uwzględnieniem →kosztów kwalifikowalnych oraz pozostałych (niespełniających kryterium kwalifikowalności).

Krajowy program ramowy – program ustalany przez ministra właściwego do spraw nauki, na podstawie ustawy o zasadach finansowania nauki określający priorytetowe kierunki badań naukowych lub prac rozwojowych.

Krajowe Ramy Odniesienia – →dokument programowy zaproponowany przez Komisję Europejską w ramach debaty nad kształtem polityki spójności w latach 2007-2013, będzie przygotowywane przez kraj członkowski na podstawie →Strategicznych Wytycznych Wspólnoty, zawierający główne priorytety rozwojowe, uzgodnione z przedstawicielami administracji regionalnej i lokalnej. Będzie to dokument strategiczny, zawierający opis priorytetów konwergencji dla państwa członkowskiego oraz odniesienie do poszczególnych programów operacyjnych (krajowe priorytety dla programów operacyjnych). Od →Podstaw Wsparcia Wspólnoty, których zgodnie z nowymi wytycznymi →Komisja Europejska nie będzie od kraju członkowskiego wymagała, będzie się różnił przede wszystkim brakiem systemu zarządzania i wdrażania środków strukturalnych.

Kryteria konwergencji (*Convergence criteria*) - wynikające z Traktatu z Maastricht kryteria określające warunki przystąpienia poszczególnych państw członkowskich do unii walutowej. Podstawowe kryteria są następujące:

- **Kryterium zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych (general government)** stanowi, że wielkość zadłużenia sektora nie może przekraczać 60% produktu krajowego brutto wyrażonego w cenach rynkowych, chyba że stosunek ten maleje w wystarczającym stopniu i zbliża się w zadowalającym tempie do powyższego wskaźnika.
- **Kryterium deficytu sektora instytucji rządowych i samorządowych** wymaga, by deficyt sektora nie był wyższy niż 3% produktu krajowego brutto wyrażonego w cenach rynkowych, chyba że stosunek ten, znacznie i stale malejąc, osiągnął poziom zbliżony do powyższego wskaźnika lub też przekroczenie tego wskaźnika ma charakter wyjątkowy i tymczasowy i pozostaje on zbliżony do poziomu 3% PKB.
- **Kryterium inflacji** przewiduje, iż średnia roczna stopa inflacji w danym państwie odnotowana w ciągu jednego roku nie może przekraczać o więcej niż 1,5 pkt. proc. średniego wskaźnika inflacji z trzech krajów członkowskich o najbardziej stabilnych cenach
- **Kryterium stóp procentowych** głosi, że długoterminowe stopy procentowe (tzw. stopy referencyjne, czyli stopy długoterminowych obligacji skarbowych) nie mogą być wyższe o więcej niż 2 punkty procentowe od średniej z analogicznych stóp procentowych w trzech krajach Unii Europejskiej o najniższej inflacji.
- **Kryterium kursu walutowego** przewiduje, że wahania kursu waluty kraju - pretendenta wobec euro muszą, przez co najmniej 2 lata, mieścić się w przedziale +/- 15% wokół stałego kursu parytetowego oraz że w okresie tych 2 lat kurs waluty krajowej nie może być dewaluowany w stosunku do żadnej waluty krajów Unii Europejskiej na własny wniosek kraju pretendującego do członkostwa w Unii Gospodarczej i Walutowej (UGW).
- o więcej niż 2 punkty procentowe poziomu z trzech krajów o najniższej inflacji.

Kryteria wyboru projektów (*Project selection criteria*) - zestaw określonych wymogów formalnych i merytorycznych, zawartych w →uzupełnieniu programu operacyjnego, które muszą spełnić →projekty, aby uzyskać dofinansowanie z publicznych środków wspólnotowych. W przypadku →Funduszy strukturalnych kryteria wyboru projektów formułowane są przez →instytucję zarządzającą, a następnie aprobowane przez →Komitet Monitorujący.

Kwalifikowalność projektów - projekt jest kwalifikowalny, czyli może zostać zatwierdzony do współfinansowania ze środków funduszy strukturalnych, jeśli jest zgodny z wymogami danego funduszu i z politykami wspólnotowymi oraz jest spójny z zatwierdzonym programem operacyjnym i spełnia szczegółowe kryteria określone dla danego działania w →uzupełnieniu programu operacyjnego.

Kwalifikowalność wydatków (*Eligibility of expenditure*) - wydatek jest kwalifikowalny jeżeli został poniesiony w ramach zatwierdzonego →projektu realizowanego z udziałem →Funduszy strukturalnych i spełnia warunki szczegółowe określone w Rozporządzeniu Komisji nr 448/2004. O kwalifikowalności wydatków decydują kolejno przepisy wspólnotowe, przepisy zawarte w uzupełnieniach programów operacyjnych oraz ewentualnie dodatkowo inne przepisy stanowione przez instytucję zarządzającą.

Kwantyfikacja (*Quantification*) - przedstawianie w postaci liczbowej →efektów realizacji programów finansowanych z →Funduszy strukturalnych na poziomie →produktu, →rezultatu oraz →oddziaływania.

L

LEADER – inicjatywa Wspólnoty polegająca na wsparciu dla projektów rozwoju obszarów wiejskich, zwłaszcza lokalnych przedsięwzięć pilotażowych. Inicjatywa ta jest w całości finansowana przez →Sekcję Orientacji Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej.

Ł

Ład przestrzenny – ukształtowanie przestrzeni tworzące harmonijną całość oraz uwzględniające w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

M

Memorandum Finansowe (*Financing Memorandum*) - umowa pomiędzy Komisją Europejską i krajem, będącym adresatem pomocy, w ramach →funduszy przedakcesyjnych i →Funduszu Spójności wyznaczająca cele oraz zasięg danego programu pomocowego. Podpisanie memorandum kończy fazę □ programowania i rozpoczyna fazę →wdrażania.

Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (*International Bank of Reconstruction and Development*) – wyspecjalizowana organizacja Organizacji Narodów Zjednoczonych z siedzibą w Waszyngtonie, powstała w 1945 r. na mocy umów z Bretton Woods (z 1944 r.). Jego celem jest udzielanie długookresowych pożyczek państwom członkowskim na ich odbudowę i rozwój. Liczy 184 członków. Polska jest członkiem od 1986 r. Liczba głosów, którymi rozporządzają poszczególne kraje członkowskie, zależy od wielkości ich wpłat do kapitału banku, dlatego jego działalność jest kreowana przez największe i najbogatsze państwa.

Międzynarodowy Fundusz Walutowy -MFW (*International Monetary Fund*) - został utworzony na Konferencji Monetarnej i Finansowej w Bretton Woods (USA) w lipcu 1944 r. jako wyspecjalizowana organizacja systemu Narodów Zjednoczonych. Członkami założycielami były 44 kraje uczestniczące w Konferencji. Faktyczną działalność MFW rozpoczął 27 grudnia 1945 r. Aktualnie MFW skupia 184 kraje.

W celu ułatwienia reprezentowania swoich interesów na forum Funduszu wszystkie kraje członkowskie zostały - zgodnie ze Statutem MFW - pogrupowane w konstytuanty (grupy krajów), które ustanawiają jednego swojego przedstawiciela (dyrektora wykonawczego). Dyrektorzy Wykonawczy (obecnie w liczbie 24) tworzą Zarząd (Executive Board) - najwyższy, poza Radą Gubernatorów, organ MFW. Zarząd nadzoruje bieżącą pracę Funduszu. Przystępując do MFW każdy kraj wnosi tzw. kwotę członkowską ustaloną według ścisłych procedur i uzależnioną od reprezentowanego potencjału gospodarczego. Od wysokości kwoty zależy z kolei tzw. siła głosu.

Podstawowe cele MFW:

- popieranie międzynarodowej współpracy walutowej,
- ułatwianie rozwoju gospodarczego i międzynarodowej wymiany handlowej,
- przyczynianie się do stabilności kursów walut,
- pomaganie w tworzeniu wielostronnego systemu regulowania płatności w zakresie transakcji bieżących i w usuwaniu ograniczeń dewizowych, które hamują wzrost handlu światowego,
- tymczasowe udostępnianie członkom MFW środków pieniężnych na ustabilizowanie bilansu płatniczego,
- skracanie czasu i zmniejszanie stopnia braku równowagi w bilansie płatniczym w krajach członkowskich MFW.

Misja Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 – podjęcie działań i uruchomienie przedsięwzięć, które zapewnią utrzymanie polskiej gospodarki na ścieżce wysokiego wzrostu, w następstwie umocnienia konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów oraz przy zapewnieniu podniesienia poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Monitorowanie (*Monitoring*) – systematyczna obserwacja wyselekcjonowanych wskaźników obrazujących dynamikę i strukturę zjawisk objętych celami →projektów, →programów operacyjnych, →strategii wykorzystania Funduszu Spójności i →Narodowego Planu Rozwoju oraz →Podstaw Wsparcia Wspólnoty mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat zgodności przebiegu realizacji tych dokumentów z ich harmonogramem.

Monitorowanie finansowe (*Financial monitoring*) - □monitorowanie zarządzania środkami z →Funduszy strukturalnych przyznanych na realizację →programów operacyjnych i →projektów, jest podstawą oceny sprawności ich wydatkowania.

Monitorowanie rzeczowe (*Physical monitoring*) - □monitorowanie postępu realizacji →programów operacyjnych i →projektów poprzez system →wskaźników określonych w →dokumentach programowych.

N

Najlepsza dostępna technologia (BAT) *Best Available Technology (BAT)* - najbardziej efektywny oraz zaawansowany poziom rozwoju technologii i metod prowadzenia danej działalności, wykorzystywany jako podstawa ustalania granicznych wielkości emisyjnych, mających na celu

eliminowanie emisji, lub jeżeli nie jest to praktycznie możliwe, ograniczenie emisji i wpływu na środowisko jako całość.

Narodowa strategia sektorowa/horyzontalna - średniookresowy dokument planistyczny określający uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju danego sektora. W okresie programowym 2000-2006 sporządzono: narodową strategię ochrony środowiska, narodową strategię rozwoju transportu, narodową strategię wzrostu zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich, spójną politykę strukturalną rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa, narodową strategię rybołówstwa.

Narodowa Strategia Rozwoju Regionalnego (*National Strategy for Regional Development*) - średniookresowy dokument planistyczny określający uwarunkowania, cele i kierunki wspierania rozwoju regionalnego przez państwo oraz zasady koordynacji polityki sektorowej w województwach.

Narodowy Plan Rozwoju (*National Development Plan*) – średniookresowy dokument określającym cele rozwoju społeczno-gospodarczego kraju, w tym wspierane cele rozwoju regionalnego, oraz sposoby ich osiągania w okresie określonym w tym Planie.

Nieprawidłowości (*Irregularities*) - wszelkie rozbieżności w stosunku do uzgodnionego przez →instytucję zarządzającą, →instytucję wdrażającą oraz →beneficjenta końcowego sposobu wydatkowania środków w ramach →programów operacyjnych lub →projektów.

NUTS → patrz Wspólna Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS).

O

Obszar interwencji (*Field of intervention*) - grupa →kategorii interwencji, odpowiadająca odpowiedniej sferze działalności człowieka, tj. otoczeniu produkcyjnemu, zasobom ludzkim, infrastrukturze podstawowej oraz działaniom przygotowawczym i promocyjnym.

Obszar Metropolitalny – zgodnie z ustawą z dnia 27 marca 2003 r. o *planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* (Dz. U. Nr 80, poz. 717, z późn. zm.) jest to obszar wielkiego miasta oraz powiązanego z nim funkcjonalnie bezpośredniego otoczenia, ustalony w koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

Obszar priorytetowy - obszar lub dziedzina stanowiąca jedną z głównych osi programu, w której działania mają kluczowe znaczenie dla realizacji celu głównego lub celów pośrednich.

Obszar problemowy – obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, wskazany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Obszar przestrzeni publicznej – obszar o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia potrzeb mieszkańców, poprawy jakości ich życia i sprzyjający nawiązywaniu kontaktów społecznych ze względu na położenie oraz cechy funkcjonalno-przestrzenne, określony w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Ocena oddziaływania na środowisko OOŚ (*Environmental Impact Assessment EIA*) - badanie polegające na określeniu, opisie i ocenie bezpośrednich i pośrednich skutków danego przedsięwzięcia dla: człowieka oraz komponentów środowiska przyrodniczego (fauny, flory, wód, gleb, powietrza, klimatu, krajobrazu), oddziaływania między tymi elementami; dóbr materialnych i dziedzictwa kultury; ocena wpływu środowisko powinna być dokonana zgodnie z prawem polskim i odpowiednimi dyrektywami UE, dotyczącymi ochrony środowiska naturalnego.

Ocena wpływu (*Impact assessment*) – metoda szacowania skutków regulacji prawnych dla podmiotów gospodarczych, gospodarki państw oraz konsumentów. Przeprowadzenie takiej oceny pozwala na uzyskanie informacji o ogólnym bilansie kosztów i korzyści związanych z wprowadzeniem nowych rozwiązań, tak dla poszczególnych typów przedsiębiorstw czy branż, jak i dla całych sektorów gospodarki. Pozwala to na określenie ekonomicznej zasadności rozwiązania, a także na wybór najlepszego sposobu realizacji założonego w nim celu.

Ocena wpływu na kwestie równouprawnienia płci (*Gender Impact Assessment*) – Analiza strategii politycznych i ustawodawstwa w celu sprawdzenia, czy będą miały one odmienny wpływ na sytuację kobiet i mężczyzn oraz dostosowanie ich tak, aby ich potencjalnie dyskryminujące skutki zostały zneutralizowane, a równość płci była promowana.

Odbiorca ostateczny (*Ultimate Recipient*) - jednostka publiczna lub prywatna przedkładająca wnioski na realizację projektów współfinansowanych z →Funduszy strukturalnych.

Oddziaływanie (*Impact*) - konsekwencje dla bezpośrednich adresatów po zakończeniu ich udziału w projekcie lub po ukończeniu danej inwestycji, a także pośrednie konsekwencje dla innych adresatów, którzy skorzystali lub stracili w wyniku realizacji projektu.

Ogólne Wytyczne Polityki Gospodarczej (*Broad Economic Policy Guidelines - BEPGs*) – główny instrument koordynacji polityk gospodarczych w Unii Europejskiej. Określa kierunki polityki gospodarczej UE oraz daje zalecenia dla polityki gospodarczej państw członkowskich. Obecne BEPGs obejmuje lata 2003-2005 i zawierają w szczególności praktyczne zalecenia dla państw członkowskich dot. realizacji →Strategii Lizbońskiej. Jego uzupełnieniem są tzw. Procesy koordynacji gospodarczej, wśród których ważne miejsce zajmuje proces z Cardiff, dotyczący reform strukturalnych rynku towarów i usług, a także rynku kapitałowego.

Okres programowania (*Programming period*) - wieloletni okres planowania budżetów Wspólnoty Europejskiej. Okres obowiązywania →dokumentów programowych, stanowiących podstawę do ubiegania się o wsparcie ze strony →Komisji Europejskiej. Zgodnie z zapisami konstytucji Wspólnoty Europejskiej liczy 5 lub więcej lat.

Oś rozwojowa/Kierunek Rozwoju (*Development axis*) - grupa programów krajowych i programów realizowanych z →Funduszy strukturalnych i →Funduszu Spójności realizująca główny cel →Narodowego Planu Rozwoju.

P

Pakt Stabilności i Wzrostu (*Stability and Growth Pact*) – zobowiązania państw uczestniczących w Unii Gospodarczej i Walutowej do utrzymania kluczowych nominalnych wskaźników ekonomicznych (kryteriów konwergencji) na pożądanym poziomie, wynikające z TWE oraz późniejszych regulacji szczegółowych. W celu skłonienia tych krajów do utrzymania swoich gospodarek (szczególnie w zakresie dyscypliny budżetowej) w ramach wyznaczonych kryterium zbieżności Rada wydała (w połowie 1997 r.) akty prawne, które określa się zwykle mianem Paktem Stabilności i Wzrostu.

Panel ekspertów (*Expert panel*) - ciało instytucjonalne złożone z niezależnych →ekspertów specjalizujących się w dziedzinie będącej przedmiotem →ewaluacji, którzy w oparciu o przedłożone dokumenty i dane oceniają efekty →programu operacyjnego lub →projektu w kontekście określonych kryteriów ewaluacyjnych.

Partnerstwo (*Partnership*) - włączenie w proces podejmowania decyzji i ich realizację odpowiednich szczebli władz wspólnotowych i krajowych, jak również instytucji i środowisk regionalnych oraz lokalnych najlepiej znających potrzeby i możliwości swego regionu. Jest to jedna z zasad wdrażania →Funduszy strukturalnych.

Partnerstwo publiczno-prywatne (*public-private partnership*) - oparta na umowie, współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego, w ramach której partner prywatny w całości albo w części poniesie nakłady na wykonanie przedsięwzięcia będącego przedmiotem współpracy lub zapewni ich poniesienie przez osoby trzecie.

Partnerzy społeczni i gospodarczy - organizacje przedsiębiorców i pracodawców, związki zawodowe, samorządy zawodowe, organizacje pozarządowe oraz jednostki naukowe, których działalność obejmuje zagadnienia związane z →Narodowym Planem Rozwoju oraz →programami operacyjnymi i →strategią wykorzystania Funduszu Spójności. Na administracji rządowej spoczywa obowiązek konsultowania z partnerami społecznymi i gospodarczymi →dokumentów programowych.

Perspektywa finansowa (*Finacial Perspective*) – średniookresowy plan finansowy UE, konstruowany na okres kilku lat (w szczególności dotyczył lat 1989-1993, a od 1993 r. horyzontu siedmioletniego tj. 1994-1999 i 2000-2006, kolejny będzie dotyczył lat 2007-2013), ustalający zarówno pułap wszystkich wydatków, jak i ich strukturę.

Phare - Program pomocy w przebudowie gospodarczej państw Europy Środkowej i Wschodniej (*Polish Hungary Assistance for Restucturing their Economies Phare*) - początkowo program Phare wspierał przemiany gospodarcze i społeczne w Polsce i na Węgrzech. Szczególny nacisk kładziono na rozwój sektora prywatnego. W miarę upływu lat Phare rozrastał się, zwiększając obszar swojego działania zarówno kompetencyjnie jak i terytorialnie. Z pomocy tego Funduszu korzystało 10 państw wówczas kandydujących (Polska, Węgry, Republika Czeska, Słowacja, Litwa, Łotwa, Estonia,

Rumunia, Bułgaria, Słowenia) oraz trzy państwa niekandydujące (Albania, Macedonia, Bośnia i Hercegowina).

Phare – Program Spójność Gospodarcza i Społeczna (Phare SSG) (Phare Economic and Social Cohesion (Phare ESC)) - program → rozwoju regionalnego finansowany przez UE, będący jedną z części → Phare, który ma na celu zmniejszanie opóźnień i różnicowań pomiędzy regionami poprzez promowanie aktywności sektora produkcyjnego, rozwój zasobów ludzkich oraz infrastruktury.

Phare - Współpraca Transgraniczna (Cross Border Cooperation) - CBC - program współpracy przygranicznej, służący finansowaniu projektów, głównie inwestycyjnych, sytuowanych na granicach krajów → Phare z państwami członkowskimi Unii Europejskiej. W Polsce ramach Phare CBC realizowane są programy: Phare CBC Polska- Niemcy, Polska-Czechy i Polska-Słowacja oraz Polska - Region Morza Bałtyckiego. Najwięcej środków - średnio ok. 44 mln euro, alokowanych jest na program Phare Polska-Niemcy, średniorocznie ok. 4 mln euro na programy Polska-Czechy i Polska-Słowacja oraz ok. 3 mln euro na program Polska – Region Morza Bałtyckiego.

Plan działań (Action Plan) – konkretyzacja wyznaczonych przez UE celów i kierunków rozwoju w określonym obszarze tematycznym (np. Plan Działań ws. Wprowadzenia Jednolitego Rynku Usług Finansowych). Przedstawia konkretne działania i zadania, które kraje członkowskie powinny podjąć lub wypełnić, aby osiągnąć wyznaczony przez Wspólnotę cel; wskazuje dostępne instrumenty realizacji zadań; przygotowany jest przez Komisję Europejską. Plany działania mają różne horyzonty czasowe – zwykle średniookresowe; pod koniec wyznaczonego okresu Komisja ocenia stopień realizacji przez kraje członkowskie oraz efekty danego planu działania.

Płatność (Payment) - określona wielkość środków w ramach pomocy finansowej, wypłacana przez Komisję Europejską do → instytucji płatniczej na podstawie → wniosku o płatność.

Płatność okresowa (Interim payment) - płatność dokonywana w trakcie realizacji → programu operacyjnego lub → projektu, stanowiąca określoną → transzę (część) środków w ramach pomocy finansowej. Płatność ta jest dokonywana przez Komisję Europejską w celu zwrotu kosztów faktycznie opłaconych przez Fundusze i poświadczonych przez → instytucję płatniczą.

Płatność salda końcowego (Final payment of the balance) - płatność dokonywana po zakończeniu programu lub projektu, stanowiąca ostatnią → transzę (część) środków w ramach pomocy finansowej i umożliwiającą uregulowanie zobowiązań finansowych ze strony → Komisji Europejskiej.

Płatność zaliczkowa (Payment on account) - płatność dokonywana przez Komisję Europejską na rzecz → instytucji płatniczej po podjęciu zobowiązania finansowego na pokrycie wydatków związanych z pomocą. Płatność ta powinna wynosić 10% wartości środków w ramach pomocy.

Początek okresu kwalifikowalności (Starting point for the eligibility of expenditure) - moment rozpoczęcia dopuszczalności wydatkowania środków w danym → programie operacyjnym lub → projekcie do współfinansowania z funduszy pomocowych. W przypadku Polski zgodnie z lit. (o) pkt. 2 tytułu 15 załącznika II do Traktatu Akcesyjnego, „wydatki faktycznie poniesione, w odniesieniu do których Komisja otrzymała wniosek o wsparcie (...), mogą być uznane za kwalifikujące się do wsparcia z funduszy od 1 stycznia 2004 r.”

Podstawy Wsparcia Wspólnoty PWW (Community Support Framework CSF) - dokument przyjęty przez Komisję Europejską w uzgodnieniu z Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, po dokonaniu przez Komisję Europejską oceny → Narodowego Planu Rozwoju, który zawiera strategię i priorytety działań → Funduszy strukturalnych oraz kraju, ich cele szczegółowe, wielkość wkładu Funduszy strukturalnych i innych środków finansowych; dokument ten podzielony jest na → priorytety i wdrażany za pomocą kilku → programów operacyjnych.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także kształtu i zakresu wymaganych dokumentów programowych. → Komisja Europejska na lata 2007-2013 proponuje rezygnację z tego rodzaju → dokumentu programowego i zakłada przygotowywanie w jego miejsce → Krajowych Ram Odniesienia.

Polityka Badań i Rozwoju Wspólnoty Europejskiej – polityka Wspólnoty Europejskiej, której celem jest pobudzanie gospodarczego regionów najslabiej rozwiniętych oraz wykorzystywania nowych podstaw dla działalności w strefach rekonwersji kierując w te regiony inwestycje → B+R. Polityka badań rozwoju oraz polityka regionalna łączą swoje działania dla podniesienia poziomu rozwoju technologicznego Unii Europejskiej i jej konkurencyjności w skali światowej.

Polityka konkurencji – wspólnotowa polityka, określająca reguły w zakresie konkurencji, wprowadzona Traktatem ustanawiającym Wspólnotę Europejską (art. 81-86). Zgodnie z tą polityką za niezgodne ze wspólnym rynkiem i zakazane są wszelkie porozumienia między przedsiębiorstwami, wszelkie decyzje związków przedsiębiorstw i wszelkie praktyki uzgodnieniowe, które mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi, i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz wspólnego rynku, a także nadużywane przez jedno lub większą liczbę przedsiębiorstw pozycji dominującej na wspólnym rynku lub na znacznej jego części, w zakresie, w jakim może to wpływać na handel między państwami członkowskimi.

Polityka ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej - polityka, której celem jest zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska, przyczynianie się do ochrony zdrowia ludzkiego, a także zapewnienie rozsądnego i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych. Ponadto wprowadzono podstawowe zasady w dziedzinie ochrony środowiska takie jak:

- zasada zapobiegania (prewencji) powstawaniu szkód ekologicznych,
- zasada „zanieczyszczający płaci”,
- zasada pomocniczości, która mówi, że Wspólnota podejmuje działania w dziedzinie ochrony środowiska w takim zakresie aby można było osiągnąć określone cele w stopniu wyższym na szczeblu WE niż na poziomie poszczególnych państw członkowskich.

Polityka regionalna (*Regional Policy*) – świadoma i celowa działalność centralnych organów władzy publicznej zmierzająca do regulowania międzyregionalnych proporcji rozwoju. Cele i zasady tej polityki określa →narodowa strategia rozwoju regionalnego.

Polityka społeczeństwa informacyjnego - polityka Wspólnoty Europejskiej, która kładzie nacisk na technologie informacyjne w promowaniu konkurencji przedsiębiorstw, sprawności usług, zatrudnieniu oraz spójności gospodarczej i społecznej. Jej celem jest umożliwienie wszystkim państwom członkowskim ich regionom efektywnego korzystania z szans, jakie dają możliwości informacyjne.

Polityka spójności Unii Europejskiej (*Cohesion Policy*) - Unia Europejska dąży w swojej polityce regionalnej do podwyższenia poziomu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej (przestrzennej). Wszystkie trzy rodzaje spójności zostały zapisane w konstytucji europejskiej. Każda z tych spójności jest analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III. Spójność gospodarcza jest mierzona za pomocą produktu krajowego brutto na mieszkańca uwzględniając parytet siły nabywczej. Wzrost spójności gospodarczej polega na zmniejszeniu różnicowań w poziomie rozwoju gospodarczego pomiędzy obszarami bogatymi i biednymi. Spójność społeczna jest mierzona za pomocą wskaźnika stopy bezrobocia, ale coraz częściej jako miernik uwzględnia się stopę partycypacji (miernik określający, jaka część ludności w wieku produkcyjnym znajduje zatrudnienie). Wzrost spójności społecznej polega na zmniejszaniu różnicowań w wykorzystaniu kapitału ludzkiego pomiędzy poszczególnymi obszarami. Spójność terytorialna (przestrzenna) jest mierzona czasem przejazdu do danego obszaru komunikacją lotniczą, drogową i kolejową. Używa się także wskaźnika ilości konsumentów osiąganych w danym czasie. Wzrost spójności terytorialnej (przestrzennej) polega na eliminowaniu barier dostępności do regionów peryferyjnych poprzez ich lepsze powiązanie z obszarami centralnymi Wspólnoty.

Jest to polityka ustanowiona Traktatem o Wspólnocie Europejskiej (art. 158) służąca wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej w Unii Europejskiej poprzez zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju różnych regionów oraz zacofania regionów lub wysp najmniej uprzywilejowanych, w tym stref wiejskich.

Polityka strukturalna (*Structural Policy*) – pojęcie stosowane w Unii Europejskiej niemal nierozdzielnie z polityką spójności.

Polityka rozwoju województwa/regionu - świadoma i celowa działalność organów regionalnej (wojewódzkiej) władzy publicznej zmierzająca do realizacji własnych celów w oparciu o własną odpowiedzialność i własne środki. Cele i zasady tej polityki określają →strategie rozwoju województwa.

Pomoc/wsparcie (*Assistance*) - formy pomocy dostarczanej przez →Fundusze strukturalne - →programy operacyjne, →jednolite dokumenty programowe; →Inicjatywy Wspólnoty lub wsparcie dla pomocy technicznej (doradczej) i działań innowacyjnych.

Pomoc publiczna (*State aid*) - pomoc udzielana przez Państwo Członkowskie lub ze źródeł państwowych, w jakiegokolwiek formie, która narusza lub grozi naruszeniem konkurencji przez uprzywilejowanie niektórych przedsiębiorstw lub produkcji niektórych wyrobów, w zakresie w jakim

wpływa ona negatywnie na wymianę handlową pomiędzy Państwami Członkowskimi. Pomoc państwa spełniająca przesłanki określone w art. 87 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, udzielana jest w trybie określonym w ustawie z dnia 30 kwietnia 2004 r. o postępowaniu w sprawach dotyczących pomocy publicznej (Dz. U. Nr 123 poz. 1291).

Pomoc strukturalna (*Structural Assistance*) - forma współfinansowania projektów ze środków → Funduszy strukturalnych.

Pomoc techniczna (*Technical assistance*) - działania przygotowawcze, monitorujące, oceniające oraz kontrolne finansowane z poszczególnych funduszy strukturalnych w celu zapewnienia właściwego ich wydatkowania i obejmujące: studia, w tym studia o charakterze ogólnym, pomoc doradczą, wymianę doświadczeń i informacji skierowanych do partnerów społecznych i gospodarczych, beneficjentów końcowych oraz ogółu społeczeństwa, instalację, funkcjonowanie i wzajemne połączenie skomputeryzowanych systemów zarządzania, monitorowania i oceny wykorzystania funduszy strukturalnych oraz poprawę metod oceny i wymianę informacji w tym zakresie, a także funkcjonowanie Komitetów Monitorujących.

Pomoc zwrotna (*Repayable assistance*) - forma udzielonego w ramach pomocy → finansowego wkładu Wspólnoty we wdrażanie → programów operacyjnych lub → projektów. Dotyczy głównie działań nastawionych na wsparcie przedsiębiorczości, w tym sektora małych i średnich przedsiębiorstw, i ma na celu pobudzenie inwestycji sektora prywatnego (→ efekt dźwigni).

Poświadczenie zamknięcia (zakończenia) pomocy (*Declaration at winding-up of the assistance*) - Dokument sporządzany przez niezależną jednostkę w ramach → instytucji płatniczej zawierający podsumowanie wniosków pokontrolnych z poprzednich lat, jak również ocenę rzetelności wniosku o końcową płatność oraz legalności i prawidłowości transakcji dokonanych w okresie objętym → pomocą.

Prace rozwojowe – prace wykorzystujące dotychczasową wiedzę prowadzone w celu wytworzenia nowych lub udoskonalenia istniejących materiałów, wyrobów, urządzeń, usług, procesów, systemów lub metod.

Prefinansowanie (*Pre-financing*) – oprocentowana pożyczka dla jednostek sektora finansów publicznych podchodząca z → publicznych środków krajowych na finansowanie → zadań realizowanych z udziałem → publicznych środków wspólnotowych, udostępniana przed uzyskaniem refundacji wydatków ze strony Unii Europejskiej.

Aktualnie prowadzona jest debata sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także w odniesieniu do prefinansowania. Zgodnie z nimi po wydaniu przez Komisję decyzji zatwierdzającej wysokość wkładu ze strony Funduszy do programu operacyjnego, Komisja przesyła instytucji wyznaczonej przez Państwo Członkowskie jednorazową płatność tytułem prefinansowania. Kwota ta jest równa 7% wkładu Funduszy Strukturalnych i 10,5% wkładu Funduszu Spójności w dany program operacyjny. Może ona być rozbita pomiędzy dwa różne lata budżetowe, w zależności od dostępności środków budżetowych. Całkowita kwota przelana tytułem prefinansowania jest zwracana Komisji przez instytucję wyznaczoną przez Państwo Członkowskie w przypadku, gdy żaden wniosek o płatność w ramach programu operacyjnego nie jest przesłany w terminie dwudziestu czterech miesięcy począwszy od dnia przekazania przez Komisję pierwszej transzy prefinansowania.

Priorytet (*Priority*) - jeden z priorytetów strategii, przyjętych w → Podstawach Wsparcia Wspólnoty lub w → pomocy; priorytetowi jest podporządkowany wkład finansowy z Funduszy, innych instrumentów finansowych oraz odpowiednich środków finansowych państwa członkowskiego, jak również zestaw sprecyzowanych → celów.

Priorytet operacyjny - zgodnie z ustawą o Narodowym Planie Rozwoju, grupa działań, których realizacja służy osiągnięciu celu szczegółowego określonego w → programie operacyjnym.

Prezydencja – przewodnictwo posiedzeń Rady Europejskiej i Rady Unii Europejskiej (Rady Ministrów UE) sprawowane przez państwa członkowskie w systemie rotacyjnym przez pół roku. Do 1995 roku stosowano system rotacji alfabetycznej. Od 2002 r. zrezygnowano z takiej metody na rzecz wyznaczania kolejności przewodnictwa. Najistotniejszym zadaniem państwa sprawującego prezydencję jest mediacja i szukanie kompromisu w razie konfliktu interesów między państwami członkowskimi. Prezydencja organizuje pracę obu Rad, ustala półroczną agendę i dzienny porządek obrad, co ma duży wpływ na pracę UE.

Produkt (*product*) – w rozumieniu → polityki spójności Unii Europejskiej wynik realizacji → projektu.

Produkt Krajowy Brutto (*Gross Domestic Produkt*) – syntetyczny miernik poziomu społeczno-gospodarczego kraju, przeliczony na mieszkańca stanowi wskaźnik stosowany w →polityce spójności UE jako kryterium przyznania środków →funduszy strukturalnych UE.

Produkt Narodowy Brutto (*Gross National Product*) - syntetyczny miernik poziomu społeczno-gospodarczego kraju, przeliczony na mieszkańca stanowi wskaźnik stosowany w →polityce spójności UE jako kryterium przyznania środków →Funduszu Spójności.

Program operacyjny (*Operational programme*) - dokument realizowany w ramach polityki strukturalnej państwa, przyjęty przez Radę Ministrów i Komisję Europejską, służący wdrażaniu →Podstaw Wsparcia Wspólnoty, składający się z zestawienia priorytetów oraz wieloletnich działań, które mogą być wdrażane poprzez jeden lub kilka funduszy strukturalnych, jeden lub kilka innych dostępnych instrumentów finansowych oraz Europejski Bank Inwestycyjny;

Regionalny program operacyjny (*Regional operational programme*) - dokument służący realizacji →Narodowego Planu Rozwoju, składający się ze spójnego zestawienia priorytetów operacyjnych i działań, odnoszący się do województwa albo województw, przygotowany przez zarząd województwa albo zarządy województw działające w porozumieniu;

Sektorowy program operacyjny (*Sectoral operational programmes*) - dokument służący realizacji →Narodowego Planu Rozwoju, składający się ze spójnego zestawienia priorytetów operacyjnych i działań, odnoszący się do sektora gospodarki, przygotowany przez właściwego ministra;

Program operacyjny pomocy technicznej (*Technical assistance operational programme*) Specyficzny program operacyjny finansujący działania przygotowawcze, oceniające i kontrolne, niezbędne do wdrażania →Podstaw Wsparcia Wspólnoty.

Program strategiczny (*Strategic Programme*) - dokument programowy podmiotu władzy publicznej (na poziomie narodowym lub wspólnotowym), który wykonuje funkcje regulacyjne wobec gospodarki oraz steruje działaniami służącymi zaspakajaniu potrzeb społecznych.

Program wojewódzki (*Regional Programme*) - program, o którym mowa w art. 11 ust. 3, art. 18 pkt 2 i art. 41 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001, Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.).

Programowanie (*Programming*) - proces organizowania, podejmowania decyzji i finansowania prowadzony w kilku etapach w celu →wdrażania, na bazie wieloletniej współpracy oraz wspólnych działań wspólnoty i państw członkowskich dla osiągnięcia określonych celów polityki strukturalnej, w tym także regionalnej, znajdujący wyraz w przygotowaniu dokumentów programowych.

Programowanie strategiczne – polega na pośrednim kształtowaniu procesów społeczno-gospodarczych za pomocą środków i narzędzi dostępnych w ramach obowiązujących regulacji, a zarazem mieszczących się w standardach dopuszczalnych w ugrupowaniu integracyjnym, do których kraj należy. Przyczynia się ono do wspierania rozwoju wybranych kierunków i dziedzin uznanych za priorytetowe oraz służy koordynacji działań różnych podmiotów w aspekcie przedmiotowym, czasowym i terytorialnym.

Projekt (zadanie) (*Project/task*) - przedsięwzięcie realizowane w ramach działania, będące przedmiotem umowy o dofinansowanie projektu między beneficjentem a instytucją zarządzającą, instytucją wdrażającą albo działającą w imieniu instytucji zarządzającej instytucją pośredniczącą, albo decyzji, podjętej odpowiednio przez właściwego ministra, jeśli pełni funkcję instytucji zarządzającej albo instytucji pośredniczącej albo przez wojewodę, jeśli pełni funkcję instytucji pośredniczącej, lub współfinansowane ze środków pochodzących z Funduszu Spójności. Najmniejsza dająca się wyodrębnić jednostka stanowiąca przedmiot pomocy.

Projekt bliźniaczy (*Twinning Project*) - współpraca dwustronna w danej dziedzinie, będącej przedmiotem projektu, pomiędzy administracją krajów UE, także pomiędzy krajami kandydującymi a krajami członkowskimi. Obecnie w Polsce celem takich działań jest wzmocnienie polskich struktur instytucjonalnych dla dobrego i efektywnego zarządzania Funduszami Strukturalnymi UE oraz utworzenia odpowiednich instrumentów umożliwiających ich skuteczne koordynowanie i wdrażanie.

Projekt rozwojowy – projekt badawczy ustanawiany na podstawie ustawy o zasadach finansowania nauki stanowiący podstawę do zastosowań praktycznych, realizowany w celu wdrożenia jego wyników głównie przez małe i średnie przedsiębiorstwa.

Przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów –podjęcie działań interwencyjnych na obszarach o najmniejszych możliwościach rozwojowych oraz najtrudniejszej sytuacji społeczno-gospodarczej.

Publiczne środki krajowe - środki finansowe pochodzące z budżetu państwa oraz państwowych funduszy celowych, środki budżetów jednostek samorządu terytorialnego, środki innych jednostek sektora finansów publicznych, a także inne środki jednostek oraz form organizacyjno-prawnych sektora finansów publicznych.

Publiczne środki wspólnotowe - środki finansowe pochodzące z budżetu Wspólnoty Europejskiej, a w szczególności z funduszy strukturalnych, o których mowa w przepisach Unii Europejskiej w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego, w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej oraz zmieniających i uchylających niektóre rozporządzenia, rozporządzeniu w sprawie Instrumentu Finansowego Wspierania Rybołówstwa oraz rozporządzeniu ustanawiającym Fundusz Spójności, ujęte w załączniku do ustawy budżetowej, służące realizacji Narodowego Planu Rozwoju.

R

Rada Europejska i Rada Unii Europejskiej (*Council of the European Union*) - główne organy decyzyjne UE, reprezentujące interesy narodowe państw członkowskich UE. Działalność Rady Europy polega na regularnych spotkaniach szefów rządów (a w przypadku Francji – głowy państwa) państw członkowskich. Natomiast Radę Unii Europejskiej (dawniej Rada Ministrów Unii Europejskiej) tworzą szefowie poszczególnych resortów(w zależności od zagadnienia) państw członkowskich UE. Rada UE jest najważniejszym organem decyzyjnym UE.

Raport końcowy/Sprawozdanie Końcowe (*Final report*) - raport dotyczący wdrażanej pomocy, który powinien być przedłożony w ciągu sześciu miesięcy od ostatniej →płatności dokonanej przez →instytucję płatniczą, zawierający informacje nt. postępu osiągniętego w odniesieniu do spójności gospodarczej i społecznej oraz wkładu →Funduszy strukturalnych, →Funduszu Spójności, →Europejskiego Banku Inwestycyjnego i innych instrumentów w finansowych w tym zakresie. Raport końcowy w szczególności dotyczy →programów operacyjnych i →projektów.

Raport roczny/ Sprawozdanie roczne (*Annual report*) - raport na temat →wdrażania programu lub projektów przedkładany →instytucji płatniczej przez →instytucję zarządzającą środkami w ramach pomocy wieloletniej. Raport roczny składany jest w ciągu sześciu miesięcy od zakończenia każdego roku kalendarzowego. Zawartość raportu rocznego jest taka sama jak zawartość →raportu końcowego.

Raportowanie/Sprawozdawczość (*Reporting*) - sprawozdawanie przygotowywane przez →instytucję zarządzającą postępu z →wdrażania programu lub projektów współfinansowanych z publicznych środków wspólnotowych.

Refundacja wydatków (*Reimbursement of expenditure*) – zwrot przez Komisję Europejską wydatków realizowanych w ramach pomocy – po ich poświadczeniu przez →instytucję płatniczą. Refundacja wydatków dokonywana jest w postaci płatności okresowych lub salda końcowego.

Region (*Region*) - podporządkowana bezpośrednio szczeblowi centralnemu jednostka terytorialna, posiadająca reprezentację polityczną. W Polsce rolę regionów pełnią województwa.

Na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2004 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Strategicznych (NTS) (Dz.U. Nr 98, poz. 998) w Nomenklaturze Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NTS), od 1 maja 2004 r., funkcjonuje nowy poziom statystyczny NTS 1 – regiony, który powstał w wyniku grupowania województw. W Polsce obecnie jest 6 regionów NTS 1: centralny, południowy, wschodni, północno-zachodni, południowo-zachodni i północny. Dotychczas w praktyce regionalnej określenie region zwykle dotyczyło województwa.

Rewitalizacja (*Revitalisation*) - kompleksowe, zintegrowane, kilkuletnie, lokalne programy inicjowane przez samorząd terytorialny dla realizacji działań technicznych, gospodarczych i społecznych – przy uwzględnieniu zasad: spójności terytorialnej i ochrony środowiska naturalnego – na zróżnicowanych obszarach, takich jak: zdegradowane dzielnice miast lub obszary przemysłowe i powojenne.

Rezerwa wykonania (*Performance reserve*) - środki w wysokości 4% ogólnej sumy przyznanej danemu krajowi członkowskiemu (regionowi) z →Funduszy strukturalnych na początku okresu →programowania w ramach →celów polityki strukturalnej UE. Służą do finansowego wspierania tych →dokumentów programowych, które w oparciu o standardowy zestaw →wskaźników, uzgodnionych wcześniej pomiędzy Komisją Europejską a danym krajem członkowskim (regionem), wykazują najlepsze wyniki, jeśli chodzi o stopień osiągnięcia zakładanych celów, jakość zarządzania oraz postępy w finansowym wdrażaniu.

Rezultaty (*Results*) - bezpośrednie i natychmiastowe →efekty zrealizowanego →programu operacyjnego lub →projektu. Rezultaty dostarczają informacji o zmianach, jakie nastąpiły w wyniku →wdrożenia programu lub projektu u →beneficjentów pomocy, bezpośrednio po uzyskaniu przez nich wsparcia.

Roczna Strategia Polityki (*Annual Policy Strategy*) – dokument definiujący priorytety w ramach poszczególnych polityk, inicjatywy pomocne w realizacji poszczególnych priorytetów oraz ramy budżetowe zapewniające źródła finansowania inicjatyw przewidzianych na dany rok budżetowy.

Rozporządzenia (*Regulations*) – są formą stanowienia prawa wspólnotowego o najsilniejszej mocy mają one powszechną moc obowiązującą. Są we wszystkich swych elementach wiążące i po uchwaleniu obowiązują we wszystkich państwach członkowskich UE.

Rozwój regionalny (*Regional development*) - wzrost potencjału gospodarczego regionów oraz trwała poprawa ich konkurencyjności i poziomu życia mieszkańców, co przyczynia się do rozwoju społeczno-gospodarczego kraju.

S

SAPARD - Specjalny Program Akcesyjny na Rzecz Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (*Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development - SAPARD*) - jeden z programów przedakcesyjnych, który został uruchomiony ze względu na duże braki w rozwoju gospodarczym na obszarach wiejskich na terenie wszystkich państw kandydujących. Ze środków SAPARD finansowane były ponadto inwestycje w rolnictwie i przemyśle spożywczym. Z programu SAPARD korzystają gminy (drogi, oczyszczalnie ścieków), rolnicy (modernizacja gospodarstw rolnych), przedsiębiorstwa (dostosowanie produkcji żywności do norm UE, tworzenie nowych miejsc pracy).

Sieci TEN (*Trans European Networks*) - sieci infrastruktury transportowej obejmujące połączenia transportowe, telekomunikacyjne i energetyczne w ramach Unii.

Skuteczność - Skuteczność realizacji celów przez →program operacyjny; ocenia się ją porównując to, co zostało zrobione, z tym co było pierwotnie zaplanowane.

Specjalny Program Przygotowawczy do Funduszy Strukturalnych *Special Preparatory Programme (SPP)* - program pomocowy w ramach programu Phare'98 →Phare, przygotowujący instytucje w regionach do absorpcji pomocy o charakterze strukturalnym, która była udzielana przez Unię Europejską w okresie preakcesyjnym oraz jest w pierwszych latach po uzyskaniu członkostwa. Działania podejmowane w ramach programu SPP zgrupowano w trzech komponentach:

- wsparcie dla przygotowania strategii rozwojowych;
- ustanowienie podstaw prawnych i administracyjnych dla →Funduszy strukturalnych i →Funduszu Spójności, jak również dla uruchomienia instrumentów pomocy preakcesyjnej w ramach programów →ISPA i →SAPARD;
- przygotowanie zintegrowanych programów rozwoju regionalnego w wybranych regionach.

Spółczesność informacyjne (*Information Society*) – stworzenie sieci technologii informacyjnej, które zmieni w zasadniczy sposób warunki życia i pracy w Europie. Aby Europa mogła odnieść korzyści z „digitalnej Europy” Komisja przyjęła w 1996 r. program „Europa jako pionier globalnego społeczeństwa informacyjnego; dynamiczny plan działania”.

Spójność strategii – logiczny układ elementów i treści strategii zapewniający realizację celu nadrzędnego, zgodny z innymi dokumentami właściwymi dla danej dziedziny objętej programowaniem oraz odpowiednimi szerszymi tematycznie lub horyzontalnie dokumentami strategicznymi i regulacjami prawnymi.

Spójność społeczna (*Social cohesion*) – mierzona za pomocą wskaźnika stopy bezrobocia, ale coraz częściej jako miernik uwzględnia się stopę partycypacji (miernik określający, jaka część ludności w wieku produkcyjnym znajduje zatrudnienie). Analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III.

Spójność gospodarcza (*Economic cohesion*) - mierzona za pomocą produktu krajowego brutto na mieszkańca uwzględniając parytet siły nabywczej. Analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III.

Spójność przestrzenna (*Territorial cohesion*) - mierzona czasem przejazdu do danego obszaru komunikacją lotniczą, drogową i kolejową. Używa się także wskaźnika ilości konsumentów osiąganych w danych czasie. Analizowana w układzie państw oraz regionów typu NUTS II i NUTS III.

Strategia Goeteborska (*The Goeteborg Strategy*) - →Strategia Lizbońska podczas szczytu Rady Europejskiej w Goeteborgu w 2001 r. została uzupełniona o nowy element związany z ochroną środowiska i osiągnięciem → zrównoważonego i trwałego rozwoju.

Strategia Lizbońska (*The Lisbon Strategy*) – program społeczno – gospodarczy Unii Europejskiej, który ma na celu stworzenie do 2010 r. na terytorium Europy najbardziej konkurencyjnej i dynamicznej gospodarki na świecie, opartej na wiedzy, zdolnej do długotrwałego rozwoju, tworzącej większą liczbę lepszych miejsc pracy oraz charakteryzującej się większą spójnością społeczną. Uchwalona została w 2000 roku podczas szczytu Rady Europejskiej w Lizbonie.

Strategia rozwoju województwa - dokument, o którym mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 z późn. zm.) oraz w art. 39 ust. 3 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U Nr.80, poz. 717, z późn. zm.).

Strategia rozwoju regionu (*Regional Development Strategy*) - koncepcja systemowego działania na rzecz długotrwałego rozwoju →regionu poprzez racjonalną alokację zasobów oraz dokument określający sposoby postępowania dla realizacji wspólnie ustalonych celów.

Strategia wykorzystania Funduszu Spójności - dokument określający kierunki wydatkowania środków z Funduszu Spójności, uzgodniony z Komisją Europejską, przygotowany przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego.

Aktualnie prowadzona jest debata nt. przyszłego kształtu polityki strukturalnej UE (w latach 2007-2013), w tym także kształtu i zakresu wymaganych dokumentów programowych.

Strategiczne Wytyczne Wspólnoty (*Strategy for Actions*) - zgodnie z propozycją →Komisji Europejskiej na lata 2007-2013 →dokument programowy, przygotowany przez Komisję Europejską a akceptowany przez Parlament Europejski, określający procedury programowania środków dla okresu 2007-2013, które stanowiąc będą wytyczne dla przygotowania dokumentów programujących w krajach członkowskich. Procedury te będą odzwierciedlać najważniejsze priorytety polityki spójności.

Studium wykonalności (*Feasibility study*) - studium przeprowadzone w fazie formułowania →projektu, weryfikujące, czy dany projekt ma dobre podstawy do realizacji i czy odpowiada potrzebom przewidywanych →beneficjentów. Studium powinno stanowić plan projektu. Muszą w nim zostać określone i krytycznie przeanalizowane wszystkie szczegóły operacyjne jego →wdrażania, a więc uwarunkowania handlowe, techniczne, finansowe, ekonomiczne, instytucjonalne, społeczno-kulturowe oraz związane ze środowiskiem naturalnym. Studium wykonalności pozwala na określenie rentowności finansowej i ekonomicznej, a w rezultacie tworzy jasne uzasadnienie celu realizacji projektu.

Subsydiarność (*Subsidiary*) – jedna z podstawowych zasad ustrojowych Unii Europejskiej. Oznacza, że na szczeblu wspólnotowym powinny być podejmowane tylko te działania, które zapewniają większą skuteczność i efektywność, niż w przypadku gdyby prowadzenie stosownych akcji pozostawić w wyłącznej kompetencji rządów poszczególnych państw członkowskich.

System Informatyczny Monitoringu i Kontroli Finansowej Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności (SIMIK) - narzędzie informatyczne umożliwiające zarządzanie, monitorowanie, kontrolę i ocenę programów operacyjnych współfinansowanych z funduszy strukturalnych, które zostało utworzone zgodnie z wymogiem wymiany danych i informacji nt. funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności zawartym w art. 18.3.e rozporządzenia 1260/1999/WE”.

System realizacji (*Implementation System*) - zasady i procedury obowiązujące instytucje uczestniczące we wdrażaniu Narodowego Planu Rozwoju, programów operacyjnych i strategii wykorzystania Funduszu Spójności, obejmujące monitorowanie, sprawozdawczość, kontrolę i ocenę.

Szacunkowy/indykatywny podział zobowiązań finansowych (*Indicative breakdown of the commitment appropriation*) - rodzaj planu finansowego, wyszczególniającego dla każdego →priorytetu i roku finansowy wkład każdego Funduszu w dane →działania lub →operacje. Plan ten tworzy się na etapie przygotowywania →dokumentów programowych.

T

Transza środków (*Tranche*) - rata płatności przekazywana →beneficjentowi przez →instytucję płatniczą.

U

Unia Europejska (*European Union*) – utworzona przez Traktat z Maastricht, podpisany w lutym 1992 r. przez 12 państw członkowskich ówczesnej Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Traktat wszedł w życie 1 listopada 1993 r.

Umowa bliźniacza (*Twinning covenant*) - Umowa pomiędzy partnerami dotycząca współpracy w ramach →projektu bliźniaczego.

URBAN – inicjatywa Wspólnoty polegająca na udzieleniu wsparcia dla projektów mających na celu gospodarczą i społeczną regenerację miast i obszarów miejskich znajdujących się w kryzysie w celu promowania →zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Inicjatywa Wspólnoty w całości finansowana jest przez →EFRR.

Uzupełnienie programu (*Programme complement*) - dokument odrębny dla każdego programu operacyjnego, wdrażający strategię i priorytety pomocy, zawierający także szczegółowe elementy na poziomie działań wdrażających poszczególne priorytety programu operacyjnego.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej Unii Europejskiej w latach 2007-2013. →Komisja Europejska proponuje w tym okresie rezygnację z przygotowywania tego dokumentu.

W

Wdrażanie/Realizacja (*Implementation*) - urzeczywistnienie projektu programu. Etap wdrażania następuje po etapie →programowania.

Weryfikacja (*Verification*) - działanie podejmowane przez każdy kraj członkowski Unii Europejskiej w stosunku do →Komisji Europejskiej, mające na celu sprawdzenie skuteczności ustanowionych rozwiązań w zakresie zarządzania i kontroli w sposób gwarantujący prawidłowe wykorzystanie funduszy Wspólnoty.

Wkład własny - określona w umowie o dofinansowanie projektu albo decyzji, część nakładów ponoszonych przez beneficjenta na jego realizację, niepodlegająca zwrotowi.

Wniosek o dofinansowanie projektu – dokument przedkładany przez potencjalnego →beneficjenta do →instytucji wdrażającej celem uzyskania środków finansowych na realizację →projektu w ramach →programu operacyjnego.

Wniosek o płatność (*Payment application*) - wniosek kierowany przez →instytucję zarządzającą do →instytucji płatniczej w celu dokonania okresowych płatności na rzecz →beneficjentów. Płatności te umożliwiają zwrot kosztów faktycznie opłacanych przez fundusze pomocowe.

Wskaźniki bazowe (*Baseline indicators*) - wskaźniki opisujące sytuację społeczno-gospodarczą na obszarze realizacji projektu, mierzone przed rozpoczęciem oraz w trakcie jego →wdrażania, w celu oszacowania zachodzących zmian, niewynikających jednakże z realizacji inwestycji.

Wskaźniki monitorowania (*Monitoring indicators*) – miara celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów, uzyskanych produktów, efektów oraz innych zmiennych (ekonomicznych, społecznych, z zakresy ochrony środowiska), odnoszących się do →programu operacyjnego, →priorytetów operacyjnych i →działań.

Wskaźniki oddziaływania (*Impact indicators*) - wskaźniki odnoszące się do konsekwencji danego programu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich →beneficjentów. Oddziaływanie szczegółowe to te efekty, które pojawiają się po pewnym okresie czasu, niemniej jednak są bezpośrednio powiązane z podjętym działaniem. Oddziaływanie globalne obejmuje efekty długookresowe dotyczące szerszej populacji.

Wskaźniki podstawowe (*Core indicators*) - zestaw wskaźników bazujących na standardach Unii Europejskiej, zalecanych do stosowania →beneficjentom środków uruchamianych w ramach →Funduszy strukturalnych.

Wskaźniki produktu (*Output indicators*) - wskaźniki odnoszące się do działalności. Liczone są w jednostkach materialnych lub monetarnych (np. długość zbudowanej drogi, ilość firm, które uzyskały pomoc itp.).

Wskaźniki programu (*Programme indicators*) - Wskaźniki ustalone przed, lub we wczesnej fazie wdrażania projektu, w celu monitorowania wdrażania programu oraz jego oceny wykonania w odniesieniu do wcześniejszych celów. Do wskaźników tych zaliczamy →wskaźniki wkładu, →wskaźniki produktu, →wskaźniki rezultatu oraz →wskaźniki oddziaływania.

Wskaźniki rezultatu (*Result indicators*) - Wskaźniki odpowiadające bezpośrednim i natychmiastowym efektom wynikającym z →programu operacyjnego. Dostarczają one informacji o zmianach np. zachowania, pojemności lub wykonania, dotyczących bezpośrednich →beneficjentów. Takie wskaźniki mogą przybierać formę wskaźników materialnych (skrócenie czasu podróży, liczba skutecznie przeszkolonych, liczba wypadków drogowych, itp.) lub finansowych (zwiększenie się środków finansowych sektora prywatnego, zmniejszenie kosztów transportu).

Wskaźniki strukturalne - wskaźniki, obejmujące 5 głównych ekonomiczno-społecznych obszarów problemowych tj. zatrudnienie, badania i innowacje, reformy ekonomiczne, spójność społeczną, środowisko oraz sytuację ekonomiczną, służące →Komisji Europejskiej do oceny postępów krajów członkowskich w realizacji celów Strategii Lizbońskiej, będące podstawą dla wniosków zawartych w corocznych raportach KE monitorujących implementację Strategii Lizbońskiej.

Wskaźniki wkładu (*Input indicators*) - Wskaźniki odnoszące się do budżetu przydzielonego dla kolejnych poziomów wsparcia. Wskaźniki te są wykorzystywane przy →monitorowaniu postępu w odniesieniu do (rocznych) zobowiązań i →płatności z funduszy dostępnych dla każdej operacji, →działania lub →programu operacyjnego w odniesieniu do jego kosztów.

Wskaźniki wpływu, oddziaływania (*Impact indicators*) - Wskaźniki odnoszące się do konsekwencji danego projektu wykraczających poza natychmiastowe efekty dla bezpośrednich →beneficjentów (np. wpływ projektu na sytuację społeczno-gospodarczą w pewnym okresie od zakończenia jego realizacji).

Wspieranie rozwoju regionalnego - zespół działań Rady Ministrów na rzecz trwałego i zrównoważonego rozwoju województw, oparty na jednolitych zasadach dostępu województw do →publicznych środków krajowych i →publicznych środków wspólnotowych, których przeznaczenie określają priorytety rozwoju regionalnego ustalone w →Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego.

Wspólna Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) – ustanowiona Rozporządzeniem (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. – zastąpiła dotychczas stosowaną Nomenklaturę Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), doraźnie ustalaną przez Urząd Statystyczny Wspólnoty Europejskiej we współpracy z krajowymi urzędami statystycznymi. Opracowana w oparciu o istniejące podziały administracyjne i kryterium ludnościowe Klasyfikacja ma na celu zapewnienie zbierania, opracowywania i udostępniania na obszarze WE porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych. Klasyfikacja NUTS jest hierarchiczna – dzieli każde państwo członkowskie na jednostki terytorialne poziomu NUTS 1, z których każdy dzieli się na jednostki terytorialne poziomu NUTS 2, a te z kolei dzielą się na jednostki terytorialne poziomu NUTS 3. W Polsce odpowiednikiem Klasyfikacji NUTS jest Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, utworzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 r. w sprawie wprowadzenia Nomenklatury Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (Dz.U. Nr. 58, poz. 685, z późn. zm.). Dzieli ona kraj na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na następujących poziomach: NTS 1 – regiony; NTS 2 – województwa; NTS 3 – podregiony; NTS 4 – powiaty i miasta na prawach powiatu; NTS 5 – gminy.

Wspólna Ocena Założeń Polskiej Polityki Zatrudnienia (WOZPPZ) *Joint Assessment of Employment Priorities in Poland (JAP)* - dokument skupiający się na podstawowych wyzwaniach w dziedzinie zatrudnienia. Te wyzwania polegają, po pierwsze, na uznaniu, że rynek pracy powinien odzwierciedlać potrzeby dynamicznej gospodarki rynkowej, stanowiącej część Jednolitego Rynku, w szczególności potrzebę posiadania mobilnych, łatwo przystosowujących się i wykwalifikowanych pracowników. Drugim wyzwaniem jest kreowanie polityki i posiadanie odpowiednich instytucji, wspierających rozwój elastycznego rynku. Obejmuje to potrzebę promowania dalekosięznego podejścia do restrukturyzacji przemysłu, w celu przystosowania się do gospodarki opartej na wiedzy i stawienia czoła wpływowi zmian demograficznych.

Wspólna polityka handlowa - polityka, której celem jest przyczynianie się do harmonijnego rozwoju handlu światowego, stopniowego usunięcia przeszkód w wymianie międzynarodowej oraz obniżenie barier celnych. Jednocześnie WE traktuje zniesienie ceł w handlu między jej państwami członkowskimi jako sposób na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw. Zasady tej polityki to:

zawieranie układów celnych i handlowych,
instrumenty liberalizacji,
polityka eksportowa,
środki ochronne w handlu, takie jakie muszą być podejmowane w przypadku dumpingu lub subsydiów.

Wspólna Polityka Rolna (*Common Agriculture Policy CAP*) - środki polityki rynkowej (tzw. polityka rynkowo-cenowa) i polityki strukturalnej mające umożliwić realizację następujących celów:

- zwiększenie produktywności rolnictwa w drodze wspierania postępu technicznego, racjonalizacji produkcji i optymalizacji zastosowania czynników produkcji, zwłaszcza siły roboczej,
- zapewnienie ludności rolniczej godziwych warunków życia, zwłaszcza przez zwiększanie dochodów osób zatrudnionych w rolnictwie,
- stabilizacja rynków,
- zapewnienie zaopatrzenia w produkty rolne,
- zaopatrzenie konsumentów w produkty rolne po rozsądnych cenach.

Wspólna polityka transportowa - polityka, której celem jest sukcesywne usuwanie wszelkich barier w każdej z gałęzi transportu poprzez ujednolicanie przepisów technicznych, podatkowych i socjalnych, promowanie swobodnej konkurencji między operatorami wszystkich państw członkowskich oraz znoszenie dyskryminacji przewoźnika z powodu jego siedziby.

Wspólnota Europejska (WE) - wspólnota, której celem jest stworzenie wspólnego rynku oraz unii gospodarczej i walutowej, a także dzięki wdrożeniu wspólnej polityki i działań, wspieranie w całym ugrupowaniu harmonijnego i zrównoważonego rozwoju działalności gospodarczej, wysokiego poziomu zatrudnienia i ochrony socjalnej, równości praw kobiet i mężczyzn, zrównoważonego i nieinflacyjnego wzrostu, wysokiego stopnia konkurencyjności i spójności gospodarczej, wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, podnoszenie standardu i jakości życia, gospodarczej i społecznej spójności oraz solidarności między państwami członkowskimi. Działania Wspólnoty są regulowane wspólnymi politykami, do których należą: →Wspólna polityka rolna, →Wspólna polityka handlowa, →Wspólna polityka transportowa, →Polityka ochrony środowiska, →Polityka spójności i strukturalna WE, →Unia gospodarcza i walutowa, →Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa.

Wspólnotowy Program Działań rzecz Walki z Wykluczeniem Społecznym (*Community Action Programme to Fight Social Exclusion*) – program, którego celem jest wzmocnienie współpracy, umożliwiającej Wspólnocie i państwom członkowskim poprawę skuteczności i efektywności walki z wykluczeniem społecznym poprzez: poprawę zrozumienia kwestii wykluczenia społecznego ubóstwa np. za pomocą porównywalnych wskaźników, analiz itp.; wymianę informacji i ocen nt. wdrażania działań oraz promowanie wzajemnego uczenia się; wsparcie działania instytucji zaangażowanych w zwalczanie biedy i wykluczenia społecznego oraz promowanie nowatorskich działań w tym zakresie, szczególnie na drodze budowy sieci powiązań między instytucjami na poziomie UE oraz ułatwienia dialogu społecznego między nimi na poziomie krajowym i regionalnym. Obejmuje lata 2001-2006.

Wspólnotowy Program Działań na rzecz Zwalczania Dyskryminacji (*Community Action Programme to Combat Discrimination*) – program, którego celem jest wspieranie wszelkich inicjatyw mających na celu walkę z dyskryminacją różnych grup społecznych, a także osób niepełnosprawnych. Obejmuje lata 2001-2006. W UE zakazana jest wszelka dyskryminacja osób

niepełnosprawnych. Pierwszym krokiem tworzenia wszechstronnego prawa zakazującego dyskryminacji osób niepełnosprawnych we wszystkich dziedzinach życia jest zakaz dyskryminacji w zatrudnieniu (wprowadzony na mocy dyrektywy Rady (2000/78/WE z 27 listopada 2000 r.).

Współfinansowanie ze źródeł krajowych (*National co-financing*) - wkład środków krajowych do →programów lub →projektów realizowanych przy udziale środków pomocowych. W latach 2000-2006 minimalny poziom wkładu środków krajowych wynosi 25%.

Aktualnie prowadzona jest debata w sprawie kształtu polityki strukturalnej UE w latach 2007-2013, w tym także na temat wysokości minimalny poziom wkładu środków krajowych..

Wstępne studium wykonalności (*Pre-feasibility study*) - studium, przeprowadzone podczas fazy identyfikowania →projektu, w którym definiuje się wszystkie potencjalne problemy, ocenia się alternatywne rozwiązania, po czym wybiera się preferowane rozwiązanie w oparciu o kryterium trwałości projektu.

Wydatki kwalifikowane - wydatki realizowane w ramach pomocy, na zasadach i w sposób zgodny z zasadami obowiązującymi we Wspólnocie Europejskiej. O kwalifikacji wydatków decydują kolejno przepisy wspólnotowe, przepisy zawarte w uzupełnieniach programów operacyjnych oraz ewentualnie inne przepisy stanowione przez instytucję zarządzającą.

Wykonawca projektu - podmiot, któremu →beneficjent końcowy zlecił wykonanie zadania.

Z

Zamówienia publiczne (*Public procurement*) - umowy odpłatne zawierane między zamawiającym (jednostką sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych, osobą prawną, inną państwową jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej): a wykonawcą, których przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane.

Zasada dodatkowości (*Additionality*) – reguluje działanie →Funduszy strukturalnych, stanowi, że środki przekazywane przez →Komisję Europejską z tych funduszy mają być tylko uzupełnieniem środków zgromadzonych na dany →program operacyjny lub →projekt przez odpowiednie władze krajowe (regionalne, lokalne). Środki →Funduszy strukturalnych mają uzupełniać środki przeznaczone na ten cel przez kraj członkowski (publiczne środki krajowe), a więc nie mogą ich w całości zastępować.

Zasada kompatybilności - reguluje działanie →Funduszy strukturalnych, związana jest z dążeniem do spójności polityki regionalnej z innymi politykami wspólnotowymi, w tym przede wszystkim ochrony konkurencji zamówień publicznych, ochrony środowiska i równych szans kobiet i mężczyzn.

Zasada koncentracji (*concentrations*)- reguluje działania →Funduszy strukturalnych określając, że ich interwencja, aby przyniosła efekt, nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach.

Zasada koordynacji - reguluje działanie →Funduszy strukturalnych, jej celem jest dążenie do skupiania działań i środków polityki regionalnej na priorytetach, które mają podstawowe znaczenie dla spójności społeczno-gospodarczej Unii Europejskiej. Przejawem tej zasady są działania Komisji zmierzające do:

- przeznaczenia środków z Funduszy Strukturalnych na ograniczoną liczbę,
- wyselekcjonowaniu regionów dotkniętych najpoważniejszymi problemami na podstawie odpowiednio dobranych kryteriów,
- koncentracji wsparcia w regionach opóźnionych w rozwoju w najmniej zamożnych krajach UE. Jest to wynikiem rozdziału środków w oparciu o poziom zamożności państwa i regionu oraz znaczenie ich strukturalnych problemów.

Zasada n+2 – jedna z reguł zarządzania finansowego →publicznymi środkami wspólnotowymi, stanowiąca, że →Komisja Europejska anuluje automatycznie część zobowiązania, które nie zostało uregulowane przez płatność zaliczkową lub, dla którego KE nie otrzymała wniosku o płatność, do końca drugiego roku po roku dokonania zobowiązania, lub po terminie późniejszej decyzji KE wymaganej dla autoryzowania działania. Oznacza ona, że państwo członkowskie, które do końca roku n+2 złożyło wnioski o płatność opiewające na kwotę mniejszą niż roczna transza środków alokowanych w roku n, bezpowrotnie traci kwotę różnicy.

W ramach prowadzonej aktualnie debaty nad kształtem polityki spójności w latach 2007-2013, →Komisja Europejska proponuje utrzymanie tej zasady.

Zasada partnera wiodącego (*Lead partner*) – zasada ta odnosi się do współpracy pomiędzy kilkoma podmiotami w ramach zawartego konsorcjum w ramach realizowanego wspólnie projektu. Partner wiodący odpowiedzialny jest za zarządzanie, wdrażanie oraz koordynację działań pomiędzy partnerami projektu. W przypadku współpracy międzynarodowej (Inicjatywa Wspólnoty INTERREG III) partner wiodący składa także wniosek w imieniu konsorcjum i przejmuje na siebie odpowiedzialność finansową oraz prawną za realizowane przedsięwzięcie.

Zasada partnerstwa – reguluje działanie →Funduszy strukturalnych. Nakłada obowiązek jak najściślejszej współpracy między →Komisją Europejską a odpowiednimi władzami i instytucjami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, uczestniczącymi w przygotowaniu i realizacji działań w ramach tych funduszy.

Zasada programowania – reguluje działanie →Funduszy strukturalnych. Nakłada obowiązek podejmowania decyzji na podstawie wieloletnich programów rozwoju i innych dokumentów planistycznych, obejmujących wszystkie informacje niezbędne dla sprawnego i efektywnego osiągania zamierzonych celów.

Zasady kwalifikacji wydatków – zestaw wymogów formalnych i merytorycznych, których spełnienie warunkuje uzyskanie dofinansowania projektów z publicznych środków wspólnotowych.

Zasada zgodności/spójności - reguluje działanie →Funduszy strukturalnych, odnosi się do istniejących związków pomiędzy polityką regionalną a polityką makroekonomiczną prowadzoną przez poszczególne państwa członkowskie. Zgodnie z postanowieniami Jednolitego Aktu Europejskiego w celu zwiększenia zbieżności koniunktur gospodarczych oraz redukcji różnic w stopniu rozwoju poszczególnych regionów państwa członkowskie mają obowiązek koordynować swoje polityki gospodarcze.

Zielona Księga (*Green Paper*) – w odróżnieniu od Białej Księgi stanowi opracowania koncepcyjne służące jako podstawa dyskusji w procesie wypracowywania decyzji, dla tematycznie wybranych kręgów odbiorców.

Zintegrowany Program Operacyjny (*Integrated operational programme*) - program operacyjny, finansowany jest przez więcej niż jeden z funduszy strukturalnych.

Zrównoważony rozwój (*Sustainable Development*)- tłumaczony także jako trwały, taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.

